

**Handreiking bij de
regels ter bescherming
van het
natuurnetwerk
Nederland**

29-04-2024

Inhoudsopgave

1.	De bescherming van het NNN in de Provincie Utrecht	4
1.1	Wat is de handreiking NNN?	4
1.2	Voor wie is de handreiking bedoeld?	4
1.3	Wat is het natuurnetwerk Nederland?	4
1.4	De planologische bescherming van het NNN	4
1.5	Overige provinciaal beschermde gebieden en beschermingsregimes	5
1.6	Leeswijzer	5
2.	Betrokken partijen bij activiteiten in het NNN	7
2.1	De gemeente	7
2.2	De provincie	8
2.3	De initiatiefnemer	9
3.	De bescherming van het NNN	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Instructieregel bescherming NNN	10
3.3	Geen aantasting NNN	11
3.4	Uitwerking voor initiatiefnemers	12
3.4.1	Ligt mijn initiatief binnen of buiten het NNN?	12
3.4.2	Is er sprake van strijd met het omgevingsplan?	13
3.4.3	Is er sprake van een nieuwe of gewijzigde activiteit die aantasting van het NNN tot gevolg kan hebben?	13
3.5	Ecologisch onderzoek	14
4.	Afwijkingsmogelijkheden bij aantasting van het NNN	17
4.1	Groot openbaar belang en geen reële alternatieven	17
4.2	Meerwaardebenadering	18
4.2.1	Oriëntatiefase meerwaardebenadering	22
4.2.2	Het bereiken van meerwaarde in oppervlak	25
4.2.4	Het bereiken van meerwaarde in samenhang	26
4.2.5	Het bereiken van meerwaarde in kwaliteit	27
4.2.6	Meerwaarde in oppervlak, samenhang en kwaliteit	28
4.3	Beperkte wijzigingen van bestaande activiteiten in het NNN	29
5	Compensatie	31
5.1	Inleiding	31
5.2	NNN-compensatie	31
5.3	Compensatieopgave	33
5.4	Locatievereisten compensatie	33
5.5	Tijdigheid	34

5.6 Voorwaardelijke verplichting.....	34
5.7 Compensatieplan: Inrichtingsschets, inrichtingsplan en beheerplan	34
5.8 Compensatieovereenkomst	35
5.9 Kwalitatieve verplichting	36
5.10 Rapportage NNN-compensatie	36
Bijlagen.....	38
Bijlage 1 Samenhang met andere kaders onder de Omgevingswet	38
Bijlage 2 Ecologisch onderzoek	41
Bijlage 3 Checklist Ecologisch onderzoek	48
Bijlage 4 Natuurpunten berekening voor de compensatieopgave inclusief casus.....	50
Bijlage 5 Ontwikkeltijd natuurbeheertypen (volgend uit WKW beschrijvingen)	51

CONCEPT

1. De bescherming van het NNN in de Provincie Utrecht

1.1 Wat is de handreiking NNN?

Deze handreiking is een middel om u wegwijs te maken in de provinciale (instructie-) regels die gelden voor de bescherming van het natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN). De regels en een toelichting op de regels voor het NNN zijn terug te vinden in de omgevingsverordening provincie Utrecht (hierna: omgevingsverordening).

De handreiking is een hulpmiddel voor de toepassing van de instructieregels van het NNN. De handreiking helpt gemeenten om de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van het NNN zo goed mogelijk te waarborgen in plannen en om te bepalen of activiteiten wel of geen doorgang kunnen vinden. De handreiking geeft handvatten voor het benodigde onderzoek en gaat in op de wijze waarop compensatie moet worden geborgd. De handreiking is geen juridisch bindend document en geen toetsingskader.

Let op: De omgevingsverordening bevat de (instructie)- regels waaraan moet worden voldaan en waaraan wordt getoetst. Deze handreiking is een hulpmiddel bij de toepassing van de regels onder de omgevingsverordening die op 1 maart 2024 in werking zijn getreden ([Regels op de kaart - Omgevingsloket \(overheid.nl\)](#)). U vindt hier de regels en de toelichtingen op de regels, deze zijn voor het grootste deel niet herhaald in de handreiking.

1.2 Voor wie is de handreiking bedoeld?

Deze handreiking dient als hulpmiddel voor gemeenten én voor initiatiefnemers bij het toepassen van de instructieregels voor bescherming van het NNN. De handreiking is primair bedoeld voor gemeenten en adviseurs die initiatiefnemers bijstaan bij een nieuwe of gewijzigde activiteit binnen het NNN.

1.3 Wat is het natuurnetwerk Nederland?

Het natuurnetwerk Nederland zijn aangewezen gebieden met beschermingswaardige natuur en verbindt de verschillende natuurgebieden in ons land met elkaar. De provincies zijn binnen hun grenzen verantwoordelijk voor het NNN en de bescherming hiervan. Het Nederlandse NNN vormt samen met de natuurgebieden in andere Europese landen een Europees ecologisch netwerk.

De provincie Utrecht streeft naar vitale natuur en zet in op een robuust natuurnetwerk van aaneengesloten, veerkrachtige gebieden die het leefgebied vormen voor bedreigde en beschermde soorten. Het NNN in de provincie Utrecht kent een grote diversiteit variërend van vochtige en droge bossen, heide, stuifzand, graslanden met bloemen tot rietlanden en plassen. De waarden van het NNN zijn door de provincie uitgewerkt in de uitwerking [wezenlijke kenmerken en waarden](#). Gezamenlijk ligt er 30.000 hectare NNN in de provincie Utrecht. Binnen het NNN in Utrecht liggen ook andere functies: zoals agrarisch gebied, militaire terreinen en recreatieterreinen.

1.4 De planologische bescherming van het NNN

De bescherming van het NNN vindt onder andere plaats in gemeentelijke omgevingsplannen. Om ervoor te zorgen dat deze bescherming goed wordt geregeld in deze omgevingsplannen heeft de provincie instructieregels in de [omgevingsverordening](#) (OVG) opgenomen. Deze instructieregels geven het kader waaraan een omgevingsplan moet voldoen, namelijk: door het opnemen van regels in het omgevingsplan er voor zorgen dat het NNN behouden en verbeterd wordt en aantasting wordt voorkomen. Zie daarvoor ook de handreiking omgevingsverordening.

Let wel, het NNN is primair een gebied met een doelstelling voor natuur. De bescherming van het NNN moet in het plan worden geregeld- Kijk daarom voor een activiteit, die niet gericht is op de bescherming van natuur, altijd eerst of aantasting voorkomen kan worden.

De bescherming van het NNN in het gemeentelijk omgevingsplan

De instructieregels verplichten gemeenten om regels en functies op te nemen in het omgevingsplan om het NNN te beschermen en te verbeteren. De instructieregels bepalen het kader waarbinnen gemeenten vrijheid

krijgen om het beleid rondom het NNN vorm te geven. De instructieregels van Provincie Utrecht leiden ertoe dat er geen nieuwe activiteiten of wijziging van bestaande activiteiten mogelijk zijn die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Dit geldt ook voor activiteiten die kunnen leiden tot een vermindering van de kwaliteit, de oppervlakte of de samenhang van het NNN. Op deze manier zorgt het gemeentelijke omgevingsplan voor de bescherming, instandhouding en verbetering van het NNN.

De toetsing van nieuwe of gewijzigde activiteiten binnen het NNN

Ten alle tijden gelden de instructieregels ter bescherming van het NNN. Afwijking van deze regels is dus niet mogelijk. Bij initiatieven die nieuwe of gewijzigde activiteiten binnen het NNN mogelijk maken zal er opnieuw getoetst moeten worden aan deze instructieregels. Het effect van een activiteit op de oppervlakte, de kwaliteit, de wezenlijke kenmerken en waarden of de samenhang tussen de NNN-gebieden moet bij elk initiatief in beeld worden gebracht, de noodzaak om af te wijken van de provinciale verordening (artikel 6.2 en 6.3 lid 1) moet deugdelijk worden onderbouwd en vervolgens beoordeeld. Wanneer blijkt dat een activiteit het NNN niet aantast, is er geen sprake van strijdigheid met de instructieregels voor het NNN. Wanneer een activiteit wel aantasting van het NNN tot gevolg heeft, kan het initiatief niet worden toegestaan. Alleen wanneer het voor nieuwe of gewijzigde activiteiten niet mogelijk is deze zodanig aan te passen, inclusief onderbouwing dat de activiteit écht niet kan plaatsvinden zonder aantasting van het NNN, zijn er drie zogenoemde 'afwijkingmogelijkheden' benoemd in de omgevingsverordening. Daarbij zullen de nieuwe of gewijzigde activiteiten moeten voldoen aan de voorwaarden van één van de afwijkingmogelijkheden waardoor deze alsnog kunnen worden toegestaan. De 'afwijkingmogelijkheden' zijn:

- 1) plannen met een groot openbaar belang, waarvoor er geen alternatieven zijn met minder impact op het NNN;
- 2) plannen die leiden tot een versterking van het NNN, de zogeheten meerwaardebenadering;
- 3) plannen met beperkte wijzigingen die zijn bedoeld om bestaande functies binnen het NNN in stand te houden.

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op deze afwijkingen.

1.5 Overige provinciaal beschermde gebieden en beschermingsregimes

Gemeenten en initiatiefnemers moeten er rekening mee houden dat bij een initiatief naast de instructieregels van het NNN ook andere regels kunnen gelden. Voor natuur kan het gaan om de (met NNN-overlappende) regels ter bescherming van Natura 2000-gebieden, beschermde soorten (Flora en Fauna activiteiten), ganzenrustgebieden en Oude bosgroeiplaatsen (zie ook de handreiking oude bosgroeiplaatsen), Weidevogelkerngebieden (zie ook de handreiking Weidevogelkerngebieden) en de Groene contour

De andere (instructie-)regels worden in deze handreiking niet inhoudelijk besproken. Wel kan sprake zijn van overlap in (instructie-)regels en bijvoorbeeld ecologische onderzoeksplicht. In bijlage 1 van deze handreiking wordt hier nader op ingegaan.

1.6 Leeswijzer

Na dit introductiehoofdstuk van de handreiking wordt in hoofdstuk 2 gestart met een overzicht van partijen die betrokken zijn bij (het wijzigen van) een nieuwe of gewijzigde activiteit in het NNN. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op ieders rol en verantwoordelijkheid in het proces, en wordt weergegeven hoe de partijen zich tot elkaar verhouden.

Hoofdstuk 3 gaat dieper in op de regelgeving die ten grondslag ligt aan de bescherming van het NNN, bespreekt hoe deze regelgeving is geborgd in de provinciale instructieregels die doorwerken in het gemeentelijk omgevingsplan, en zet uiteen wat deze instructieregels betekenen voor verschillende nieuwe of gewijzigde omgevingsplannen. Door de stroomschema's te doorlopen, krijgen betrokkenen duidelijkheid over de consequenties van de instructieregels voor hun specifieke initiatief in het NNN.

Hoofdstuk 4 bespreekt de gevallen waarin af kan worden geweken van de instructieregels en welke procedures en verplichtingen deze afwijkingsmogelijkheden met zich meebrengen, zoals compensatie en ecologisch onderzoek.

Hoofdstuk 5 vormt het slothoofdstuk van deze handreiking en gaat in op de regels en de borging van compensatie. Compensatie van het NNN is van toepassing bij initiatieven waarbij een van de afwijkingsmogelijkheden wordt toegepast indien er sprake is van aantasting van het NNN. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de compensatieregels.

Ondersteunend aan de hoofdtekst zijn vijf bijlagen opgenomen. De eerste bijlage gaat in op de samenhang van de bescherming van het NNN met andere wettelijke kaders. Bijlage twee gaat in op het ecologisch onderzoek waarbij in bijlage 3 een checklist is opgenomen van relevante onderwerpen. In bijlage 4 is een voorbeeld van een compensatieberekening te vinden. Tot slot is in bijlage 5 de ontwikkeltijd van de natuurbeheertypen opgenomen.

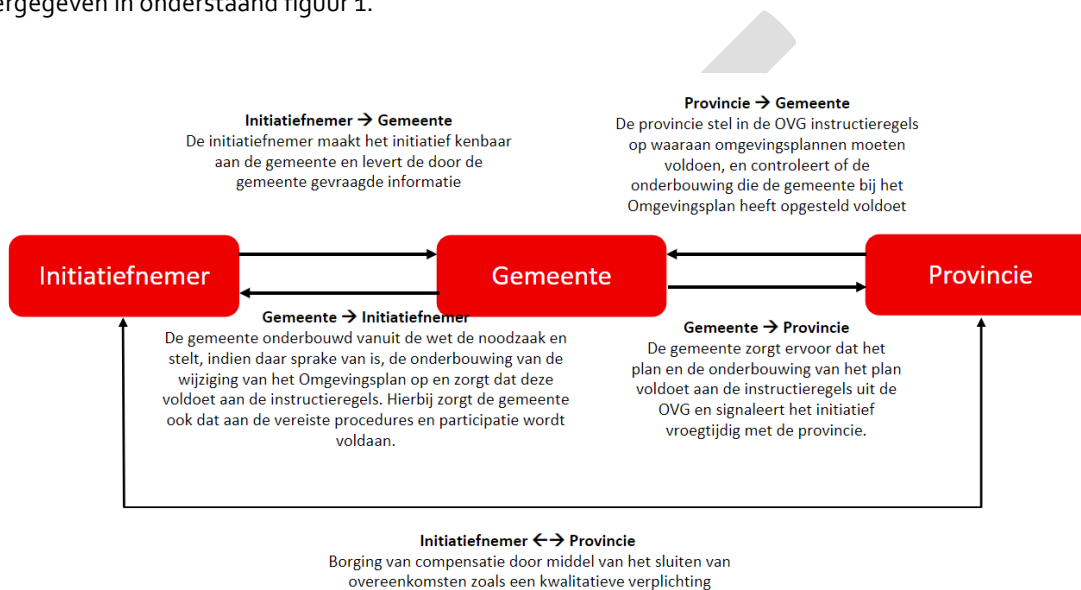
CONCEPT

2. Betrokken partijen bij activiteiten in het NNN

Bij de bescherming van het NNN zijn verschillende partijen betrokken die elk hun eigen rol en verantwoordelijkheid hebben.

De gemeente heeft, vanwege de verantwoordelijkheid voor het vaststellen van (wijzigingen van) omgevingsplannen, een centrale rol bij de bescherming van het NNN. De provincie heeft hier een toetsende rol. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de rol van gemeente en provincie.

Op het moment dat er sprake is van een concreet initiatief kunnen drie rollen worden onderscheiden, namelijk die van initiatiefnemer, gemeente en provincie. De relaties tussen de betrokken partijen zijn schematisch weergegeven in onderstaand figuur 1.

Figuur 1 Relatie tussen de betrokken partijen bij een initiatief in het NNN

2.1 De gemeente

Gemeenten hebben een belangrijke rol in de bescherming van het NNN, omdat gemeenten door middel van omgevingsplannen kunnen sturen op functies en activiteiten binnen het grondgebied. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de (wijzigingen van) omgevingsplannen en moeten er voor zorgen dat deze voldoen aan de instructieregels waaronder die van de bescherming van het NNN. De toepassing van instructieregels is op grond van de Omgevingswet de verantwoordelijkheid van gemeenten, omdat zij belast zijn met de voorbereiding van het omgevingsplan en er voor moeten zorgen dat het plan voldoet aan de instructieregels.

De voorbereiding van het omgevingsplan, inclusief het beoordelen van de kwaliteit van onderzoeken, is ook aan de gemeente. Veelal maken gemeente gebruik van externe expertise (bijvoorbeeld de ODRU) om deze onderzoeken te controleren. Provincie kijkt mee of de conclusies van het rapport in hoofdlijn logisch tot stand zijn gekomen

Een initiatiefnemer dient zich te wenden tot de gemeente. Mede op basis van relevant beleid, wet- en regelgeving zal vervolgens moeten worden beoordeeld of de gemeente in principe bereid is om mee te werken aan het initiatief. Bij die afweging moet onder meer worden betrokken de gemeentelijke omgevingsvisie en het omgevingsplan, maar ook de Omgevingsverordening provincie Utrecht. Indien de gemeente - als bevoegd gezag - medewerking wenst te verlenen aan een initiatief dat is gelegen binnen het NNN is inherent hieraan dat initiatiefnemer in dit proces door de gemeente wordt gefaciliteerd. Ook zal zij met het oog op het te nemen besluit verantwoordelijkheid moeten nemen in het te doorlopen proces met de omgeving en relevante stakeholders en ketenpartners, waaronder de provincie.

Bescherming NNN in omgevingsplannen

De gemeente zorgt ervoor dat in het omgevingsplan passende functies en regels die het NNN beschermen en verbeteren opgenomen worden en geen (nieuwe of gewijzigde) activiteiten mogelijk maken die het NNN kunnen aantasten. In hoofdstuk 3 wordt hier nader op ingegaan.

Toetsen bij initiatieven

Bij de beoordeling van initiatieven binnen het NNN, waarbij sprake is van een omgevingsplanwijziging of een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) toetst de gemeente deze aan de instructieregels.

Bij een nieuwe of gewijzigde activiteit beoordeelt de gemeenteraad of de geboden (planologische) mogelijkheden in overeenstemming zijn met de provinciale instructieregels. Ook het afwijken van een omgevingsplan middels een omgevingsvergunning (BOPA) mag uitsluitend als de activiteit niet in strijd is met de provinciale instructieregels¹. Dit betekent dat de activiteit geen aantasting van het NNN tot gevolg kan hebben. Voor de volledigheid van de onderbouwing of er wel of geen sprake is van aantasting van het NNN, kan de gemeente de initiatiefnemer aansturen op het leveren van de relevante onderzoeken. De gemeente is verantwoordelijk voor een belangenafweging en is het bevoegd gezag voor het vaststellen van een omgevingsplanwijziging of het verlenen van een omgevingsvergunning (waaronder een BOPA).

De gemeente toetst elke activiteit aan de provinciale instructieregels welke gebaseerd zijn op het provinciale omgevingsbeleid waaronder de bescherming van het NNN. Bovendien toetst de gemeente aan de Omgevingswet. Daarbij beoordeelt een gemeente onder andere of een plan bijdraagt aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en of er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Om tot een besluit te komen:

- beoordeelt de gemeente eerst of het initiatief passend is binnen de geldende wet- en regelgeving (waaronder de Omgevingsverordening);
- Indien wordt geconcludeerd dat het initiatief passend is binnen geldende wet- en regelgeving, maakt de gemeente een afweging of het initiatief passend is in de maatschappelijke doelen die zijn omschreven in artikel 1.3 van de Omgevingswet. Om deze afweging goed te kunnen maken betreft de gemeente in ieder geval de volgende onderdelen:
 - de noodzaak voor het initiatief
 - of er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, bijvoorbeeld of er geen alternatieve planvormen denkbaar zijn die het NNN niet of minder aantasten.

2.2 De provincie

De provincie stelt binnen het kader van de rijksinstructieregels uit het besluit kwaliteit leefomgeving (BKL, artikel 7.7 en 7.8) haar omgevingsverordening vast. Daarbij is de provincie de provincie verplicht om de wezenlijke kenmerken en waarden (WKW) van het NNN vast te stellen.

Provincie denkt en kijkt mee hoe en of gemeenten de instructieregels op de juiste manier toepassen (adviserende rol). Tevens kijkt de provincie mee in de onderzoeken die ten grondslag liggen aan de wijziging van het omgevingsplan.

¹ In de zogenoemde schakelbepaling in artikel 1.4 van de omgevingsverordening, is bepaald dat op de plekken in de omgevingsverordening waar "omgevingsplan" staat ook een projectbesluit of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit moeten worden gelezen. Dat betekent dat de instructieregels in alle bovenstaande planvormen doorwerken. In deze handreiking spreken we in alle gevallen van een wijziging omgevingsplan. Hiermee kan dus ook een buitensplanse Omgevingsvergunning of Projectbesluit worden bedoeld.

Als de provincie constateert dat gemeenten de instructieregels onvoldoende in acht nemen of dat de onderzoeken van onvoldoende kwaliteit zijn, wordt daar in het kader van vooroverleg op bijgestuurd. Mocht de gemeente echter toch besluiten een omgevingsplan dat in strijd is met de instructieregels in procedure te brengen, staat de provincie het wettelijk instrumentarium ter beschikking (controleerende rol). Dit bestaat in hoofdlijn uit het indienen van een zienswijze op het ontwerp omgevingsplan, of het geven van een reactieve interventie/in beroep gaan tegen een vastgesteld omgevingsplan.

Naast de adviserende en controleerende rol stelt de provincie hulpmiddelen ter beschikking (zoals deze handreiking) om gemeenten te helpen de juiste afwegingen en onderbouwingen te maken. De provincie kan in het voortraject onder andere meedenken over de mogelijkheden voor verbetering en bescherming van het NNN.

Op een locatie kunnen meerdere provinciale belangen - en daarmee ook instructieregels - van toepassing zijn. Daarnaast kan de provincie bevoegd gezag zijn voor het verlenen van vergunningen, zoals voor Natura-2000, houtkap en beschermde soorten (zie bijlage 1). Dit maakt dat bij planvorming de provincie verschillende rollen kan hebben.

De provincie heeft ook een nadrukkelijk rol in de borging van compensatie. De provincie sluit, aanvullend op de borging in het plan, overeenkomsten en kwalitatieve verplichtingen af met de initiatiefnemer zodat gecontroleerd kan worden dat de compensatie tijdig en juist tot stand komt en in standgehouden wordt (zie verder hoofdstuk 5).

2.3 De initiatiefnemer

Bij een voorgenomen nieuwe activiteit treedt de initiatiefnemer zo vroeg mogelijk in de planvorming in contact met de gemeente om in samenspraak de plannen door te nemen en te kijken naar de mogelijkheden binnen de geldende kaders. De gemeente heeft veelal een voorgeschreven werkwijze voor nieuwe initiatieven die gericht is op het in eerste instantie bepalen of medewerking gewenst is. Als dat het geval is dan ligt, met het oog op planvorming, de verdere uitwerking en haalbaarheid voor. Hierbij adviseert gemeente de initiatiefnemer over de participatieplicht met de relevante omgevingspartijen, het uitvoeren van de benodigde onderzoeken en het opstellen van een onderbouwing van het initiatief. Vervolgens levert de initiatiefnemer deze gegevens aan bij de gemeente. Op het moment dat de vervolgstappen leiden tot een plan of vergunning en indien compensatie onderdeel uitmaakt van dit plan stemt de initiatiefnemer ook af met de provincie over de verdere borging van deze compensatie. De provincie sluit voorafgaand aan de vaststelling van het omgevingsplan met de initiatiefnemer een privaatrechtelijke overeenkomst af over de totstandkoming van de compensatie/compenserende maatregelen (zie verder H5). Onderdeel hiervan is een inhoudelijke check op onderzoeken, volledigheid van informatie en het inrichtings- en beheerplan. Daarnaast wordt bij aanvang, gedurende en na afronding van de uitvoering van compensatie door de initiatiefnemer aan de provincie gerapporteerd.

Aanvullend op de overeenkomst kan er een kwalitatieve verplichting (hierna KV) gevestigd en vastgelegd worden bij het Kadaster (via een notaris). Deze verplichting houdt in dat de initiatiefnemer geen activiteiten mag verrichten die de kwaliteit van de uitgevoerde compensatie tenietdoet. Bij een eventuele verkoop van de compensatielocatie zullen de verplichtingen voor het in stand houden van de compensatie overgaan naar de nieuwe eigenaar.

3. De bescherming van het NNN

3.1 Inleiding

Zoals uit het voorgaande hoofdstuk blijkt, heeft de gemeente een belangrijke rol in de bescherming van het NNN. Gemeenten sturen door middel van omgevingsplannen op de functie en het gebruik van hun grondgebied. In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op wat er nodig is om het NNN in een omgevingsplan te beschermen en hoe omgegaan moet worden met activiteiten die in strijd zijn met deze bescherming. De instructieregels NNN bestaan uit verschillende regels: artikel 6.2 ter bescherming van het NNN, artikel 6.3 geen aantasting NNN. Deze moeten altijd in samenhang worden gelezen.

In paragraaf 3.2 wordt toegelicht hoe omgegaan moet worden met de "algemene" beschermingsregel artikel 6.2 uit de omgevingsverordening. In 3.3 wordt ingegaan op de toepassing van artikel 6.3: namelijk dat er geen sprake kan zijn van nieuwe of gewijzigde activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor het NNN. In dit hoofdstuk wordt nog niet ingegaan op de afwijkingen.

Tot slot is in paragraaf 3.4 is ook voor de initiatiefnemer aangegeven wat de instructieregels betekenen voor een gewenste ontwikkeling in het NNN. In het kader onderaan dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de relatie met andere instructieregels.

3.2 Instructieregel bescherming NNN

De instructieregel (artikel 6.2) strekt tot bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de oppervlakte, de kwaliteit, de wezenlijke kenmerken en waarden en samenhang van het NNN (zie bijlage 2) De gemeente moet er voor zorgen dat deze bescherming in het omgevingsplan opgenomen. Dit kan door passende functies en activiteiten op te nemen en te onderbouwen dat aan alle voorwaarden is voldaan.

Wat de wezenlijke kenmerken en waarden zijn wordt in onderstaand kader toegelicht. Een omgevingsplan bevat dus altijd een onderbouwing waaruit blijkt dat aan deze voorwaarden is voldaan.

In figuur 2 zijn de stappen weergegeven:

FIGUUR 2 TOEPASSING INSTRUCTIEREGEL BESCHERMING NNN

In een omgevingsplan zal dus een passende bescherming moeten worden opgenomen. Dat betekent dat een omgevingsplan regels moet bevatten die ervoor zorgen dat het NNN goed beschermd wordt. Het gaat daarbij om het toekennen van passende functies maar bijvoorbeeld ook om regels waardoor activiteiten die aantasten niet zijn toegestaan. Bovendien kunnen regels opgenomen worden ter bescherming en verbetering van de abiotische factoren (denk aan water en bodemcondities) of juist ter voorkoming van versturende activiteiten (denk aan rust). Hierbij worden alle aspecten van het NNN betrokken: de wezenlijke kenmerken en waarden, kwaliteit, samenhang en oppervlakte van het NNN (bijlage 2). In onderstaand kader is aangegeven op welke referentie de beoordeling betrekking heeft.

Aandachtspunt hierbij is dat het bij de toepassing van dit artikel niet alleen hoeft te gaan om de nieuwe activiteiten die mogelijk worden gemaakt in het omgevingsplan. De gemeenteraad zal ook voor bestaande (ook onbenutte) bouw- en gebruiksmogelijkheden moeten overwegen of ongewijzigd overnemen van die mogelijkheden in het gewijzigde omgevingsplan voldoet aan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, als die bouw- en gebruiksmogelijkheden leiden tot een aantasting van (de oppervlakte, samenhang, kwaliteit en WKW van) het NNN. Bij deze aanpassing zal de gemeenteraad dus naar alle regels die de wezenlijke kenmerken en waarden treffen moeten kijken. Dat kan door positieve beschermende regels op te nemen, maar dat kan eventueel ook door al bestaande mogelijkheden ter plaatse uit te sluiten of in te perken gelet op de wezenlijke kenmerken en waarden of door een combinatie van beiden. In ieder geval is het, indien bestaande bouw- en gebruiksmogelijkheden leiden tot een aantasting van het NNN om goed te onderbouwen hoe het belang van het behoud van die gebruiksmogelijkheden is afgewogen tegen de afbreuk daarvan aan de NNN-doelstellingen die zijn opgenomen in artikel 6.2.

Referentiekader voor nieuwe of gewijzigde omgevingsplannen (artikel 6.2)

Bij een nieuw of gewijzigd omgevingsplan wordt voor het gehele omgevingsplan beoordeeld of deze voldoet aan de instructieregels. Daarbij wordt het effect van de maximale planologische situatie ten opzichte van de bestaande en potentiële waarden beoordeeld voor het gehele omgevingsplan. In dit geval wordt het gehele omgevingsplan, inclusief bestaande planologische ruimte (met inachtneming van het overgangsrecht), getoetst inclusief motivering dat het omgevingsplan aan de instructieregels voldoet.

3.3 Geen aantasting NNN

Nieuwe of gewijzigde activiteiten ten gunste van het NNN zijn sowieso toegestaan. Dat geldt echter niet voor nieuwe of gewijzigde activiteiten die nadelige gevolgen hebben voor het NNN (artikel 6.3, lid 1). De wezenlijke kenmerken en waarden, het oppervlak, de kwaliteit en de samenhang van het NNN mogen namelijk niet achteruitgaan. Op het moment dat in een plan (of vergunning) een gewijzigde activiteit mogelijk wordt gemaakt moet getoetst worden of deze wijziging kan leiden tot aantasting van het NNN. Hierbij moet worden nagegaan of er sprake is van nieuwe of gewijzigde activiteiten (zie onderstaand kader waarin de referentie is toegelicht) en of deze activiteiten tot een aantasting van het NNN kunnen leiden. Bij de uitwerking voor initiatiefnemers wordt hier dieper op ingegaan.

Referentiekader voor nieuwe of gewijzigde activiteiten in het NNN (artikel 6.3 lid 1)

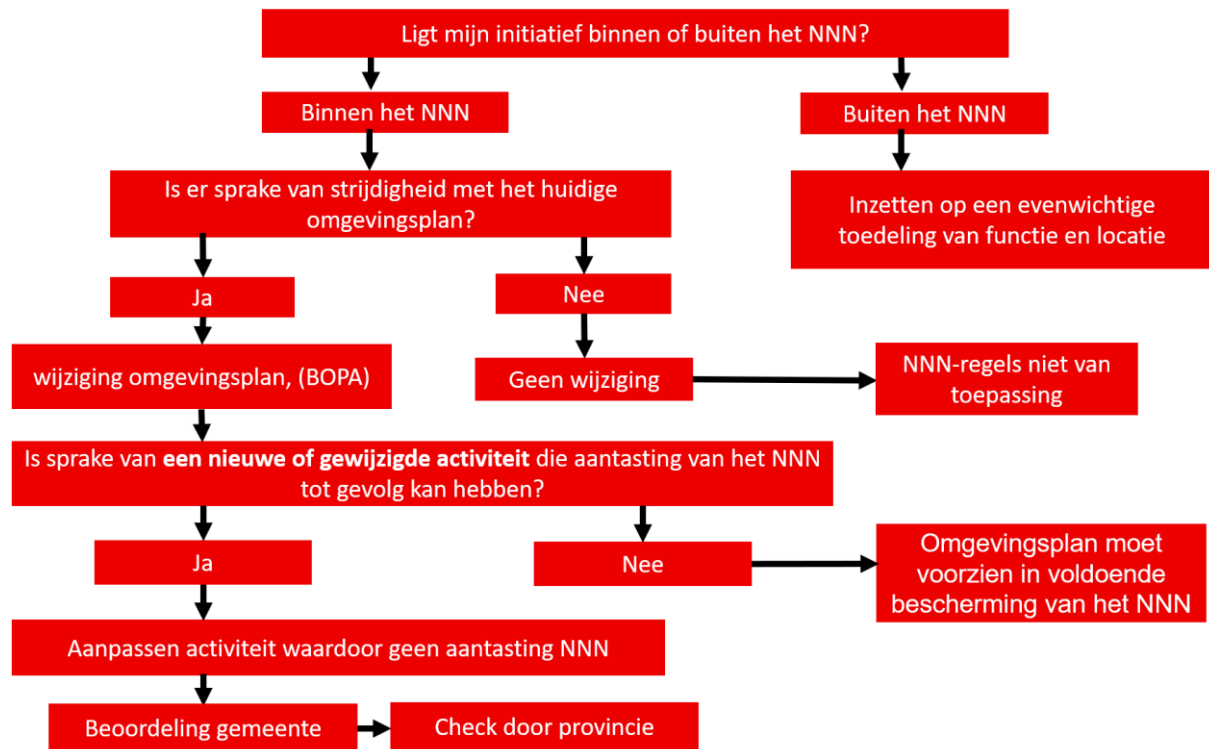
Om te bepalen of een plan nadelige gevolgen **kan** hebben: of te wel de "drempel" bij artikel 6.3 wordt het plan mét voorziene wijziging vergeleken met het geldende plan.

Bij nieuwe of gewijzigde activiteiten kan het zo zijn dat (delen van) activiteiten in de huidige situatie al zijn toegestaan. De referentiesituatie bestaat dan uit de maximale bouw- en gebruiksmogelijkheden van het vigerende planologische regime. Dit is een verzameling van alle bestaande legaal aanwezige bebouwing en gebruiksactiviteiten in het plangebied inclusief de nog onbenutte bebouwings- en gebruiksmogelijkheden die zijn opgenomen in het vigerende omgevingsplan en eventuele onbenutte omgevingsvergunningen in afwijking van het omgevingsplan. De referentiesituatie wordt vervolgens met de maximale bouw- en gebruiksmogelijkheden van het nieuwe plan vergeleken. Op het moment dat er sprake is van nieuwe gewijzigde activiteiten en gevolgen kunnen optreden kom je in de volgende stap terecht.

Het moment wanneer een plan gevolgen **kan** hebben dan moet beoordeeld wát -de maximale mogelijkheden van - het plan dan doet (doen) en doe je o.m. een ecologische beoordeling. Hierbij is de feitelijke situatie (de actuele- en potentiële waarden) de referentie. Waarbij bestaande legale verharding en bebouwing niet tot gerekend wordt tot oppervlak NNN (en dus niet tot oppervlakteverlies leidt). Het geldende plan speelt dan geen (standaard rol meer in de vergelijking).

3.4 Uitwerking voor initiatiefnemers

Om te bepalen of de regels ter bescherming van het NNN op een initiatief (een nieuwe of gewijzigde activiteit) van toepassing zijn, kan het onderstaande stroomschema worden toegepast. Het stroomschema in figuur 3 helpt om te bepalen of de regels ter bescherming van het NNN van toepassing zijn. De onderzoeksverplichting ligt bij de initiatiefnemer. Onder het schema worden de verschillende stappen verder toegelicht waaronder de wijze of er sprake is van aantasting van het NNN.

Figuur 3 Stroomschema dat de toepassing van de instructieregels weergeeft voor nieuwe of gewijzigde initiatieven binnen of buiten het NNN

3.4.1. Ligt mijn initiatief binnen of buiten het NNN?

Om te bepalen of de instructieregels van het NNN van toepassing zijn moet eerst bepaald worden of de locatie van het voorgenomen initiatief (de nieuwe of gewijzigde activiteit) betrekking heeft op gronden binnen of buiten het NNN. De begrenzing van het Utrechts NNN kunt u in de [omgevingsverordening](#) controleren.

Opzoeken begrenzing NNN

Om de begrenzing van het NNN in te zien, kunnen de onderstaande stappen worden gevolgd:

1. [Zoeken - Regels op de kaart - Omgevingswet - Regels op de kaart - Omgevingsloket \(overheid.nl\)](#)
2. Type het adres in van de locatie waarvan u wilt weten of het binnen het NNN ligt
3. Klik in de linkerkolom op tabblad provincie
4. Klik op Omgevingsverordening provincie Utrecht
5. Zoek onder 'gebiedsaanwijzingen' in kolom rechts naar Natuurnetwerk Nederland
6. Het NNN licht op (vink aan: 'toon alle gebiedsaanwijzingen'). Indien het betreffende perceel niet verplicht, dan is het niet begrenst als NNN.

Het initiatief ligt buiten het NNN

Als het initiatief buiten het NNN ligt zijn de regels voor de bescherming van het NNN niet van toepassing op het initiatief.

Het kan echter zo zijn dat een initiatief buiten het NNN een negatieve effecten kan hebben op het NNN. In dat geval moet voor de nieuwe of gewijzigde activiteit worden beoordeeld aan het wettelijke vereiste van een evenwichtige toedeling van functies (artikel 4.2, lid 1, Omgevingswet)². Dit houdt in dat in de belangafweging voor het initiatief, de aantasting van het NNN moet worden meegewogen in verhouding tot de met de ontwikkeling te dienen belangen. Het is ook mogelijk dat vanuit het gemeentelijk omgevingsplan of uit de belangenafweging aanvullende eisen voortkomen voor activiteiten buiten het NNN.

Het initiatief ligt binnen het NNN

Als het initiatief binnen het NNN ligt zijn de instructieregels van het NNN van toepassing op het plan.

3.4.2. Is er sprake van strijd met het omgevingsplan?

Als het initiatief binnen de grenzen van het NNN valt is de vervolgvraag is of er sprake is van strijdigheid met het omgevingsplan. Hierbij zijn twee mogelijkheden:

1. Ja, het initiatief past binnen de regels van het gemeentelijk omgevingsplan
Hiermee zijn de instructieregels voor het NNN niet van toepassing op het initiatief. Let er op dat de wettelijke bescherming van oa soorten nog steeds aan de orde kan zijn (zie bijlage 1).
2. Nee, het initiatief past niet binnen de regels van het gemeentelijk omgevingsplan
 - a. Er wordt een wijziging van het omgevingsplan voorbereid voor het initiatief;
 - b. Er wordt een omgevings vergunning aangevraagd voor een Buitenplanse Omgevingsplanactiviteit (BOPA); of
 - c. Er wordt een projectbesluit voorbereid voor het initiatief.

Ook een BOPA moet voldoen aan de instructieregels rondom het NNN (zie handreiking [omgevingsverordening](#))

Voor een BOPA geldt in principe de reguliere voorbereidingsprocedure waardoor de provincie deze aanvragen in principe niet beoordeelt, tenzij sprake is van het advies- of instemmingsrecht. Dit betekent echter niet dat initiatieven die met een BOPA mogelijk worden gemaakt niet aan de instructieregels te hoeven voldoen. Een BOPA is immers een afwijking van het omgevingsplan, maar géén afwijking van de hogere regelgeving. De provincie behoudt de mogelijkheid om te reageren op een BOPA op het moment dat deze niet in overeenstemming is met de instructieregels, ook als op die initiatieven geen advies- of instemmingsrecht van toepassing is. De gemeente kan haar eigen keuze maken over de te volgen procedure.

3.4.3. Is er sprake van een nieuwe of gewijzigde activiteit die aantasting van het NNN tot gevolg kan hebben?

Op basis van de omgevingsverordening (artikel 6.3 lid 1) zijn nieuwe of gewijzigde activiteiten die het NNN kunnen aantasten niet toegestaan. Nieuwe of gewijzigde activiteiten die binnen het NNN niet zijn toegestaan, zijn activiteiten die:

- nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN;
- leiden tot vermindering van de kwaliteit, de oppervlakte of de samenhang van het NNN.

² Onder de Wro was dit principe bekend als een 'goede ruimtelijke ordening'.

3. Het initiatief leidt niet tot aantasting van het NNN

Indien er bij een nieuwe of gewijzigde activiteit bij voorhand bepaald kan worden dat die niet kan leiden tot aantasting van het NNN, is het initiatief niet in strijd met artikel 6.2 en 6.3 lid 1 van de omgevingsverordening. Het gaat daarbij om activiteiten waarvan op voorhand kan worden uitgesloten dat er éniġ gevolg/énige aantasting is. Voorbeeld daarvan is bijvoorbeeld een plan waarin bestaand (recreatie-, woon-, bedrijfs-, etc.) gebruik juist wordt ingeperkt, waarin alleen verharding of bebouwing op NNN-gronden niet langer mogelijk wordt gemaakt, of bij nieuw gebruik op bestaande verharding waarbij geen sprake is van extra verstoring óf wanneer de wijziging van het plan juist op natuurrealisatie ziet (op zich zelf, niet als onderdeel van de meerwaardebenadering).

Dit vraagt een gedegen onderbouwing waar mogelijk ecologisch onderzoek voor moet worden verricht.

4. Het initiatief kan leiden tot aantasting van het NNN

Als de nieuwe of gewijzigde activiteit wel tot aantasting kan leiden zal daardoor op de voorgenomen wijze het initiatief niet mogelijk zijn. Dit geldt onder andere ook voor activiteiten waar dit niet meteen duidelijk is, zoals in het geval van overslag van windturbines, of het mogelijk maken van een natuurbegraafplaats. De vervolgstap is het aanpassen van de nieuwe of gewijzigde activiteit tot er geen sprake meer is van aantasting. Denk hierbij onder andere aan:

- alternatieve locaties;
- toegestane ruimtebeslag beperken;
- toegestane bebouwing beperken;
- toegestane gebruik beperken.

Om de conclusie te onderbouwen dat er geen sprake is van aantasting kan ecologisch onderzoek nodig zijn.

Om vast te stellen of deze onderbouwing voldoende is kan de gemeente de provincie consulteren .

Let op: ook indien het plan niet leidt tot aantasting van het NNN, moet het plan nog steeds voldoen aan artikel 6.2 (bescherming NNN). Zie daarvoor paragraaf 3.2.

3.5 Ecologisch onderzoek

Ecologisch onderzoek kan nodig zijn om te onderbouwen dat er geen sprake is van aantasting. Daarnaast kan onderzoek nodig zijn om voldoende inzicht in de NNN-waarden te verkrijgen zodat de juiste beschermingsmaatregelen in het plan kunnen worden opgenomen. In bijlage 2 zijn de vereisten aan het ecologisch onderzoek opgenomen. Voor alle aspecten van aantasting is daarin uitgelegd hoe een ecologisch onderzoek kan worden uitgevoerd en wanneer er sprake is van aantasting.

Wanneer het voorkomen van aantasting niet mogelijk is, kan het initiatief niet worden toegestaan.

Tenzij volledig kan worden onderbouwd dat het plan voldoet aan de voorwaarden van de instructieregels waaronder het beperken van de aantasting, tijdige compensatie (zie hoofdstuk 4) en verdere wettelijke vereisten zoals de onderbouwing van de noodzaak.

Andere (instructie) regels die mogelijk van toepassing zijn

Om u te ondersteunen in de toepassing van de andere artikelen uit de Omgevingsverordening op uw initiatief verwijzen wij u naar de Handreiking Omgevingsverordening.

Historische buitenplaatsen

Het NNN is niet het enige beschermingsregime dat mogelijk beperkingen legt op activiteiten in het landelijke gebied. In het landelijke gebied geldt in de omgevingsverordening ook een verstedelijkingsverbod. Een plan moet in dat geval aan beide beschermingsregimes getoetst worden en aan alle de bij het beschermingsregime behorende uitzonderingsbepalingen te voldoen. Wanneer het initiatief een historische buitenplaats (landgoederen, kastelen en buitenplaatsen) betreft kan een uitzonderingsregel gelden op het verstedelijkingsverbod in het landelijk gebied. Met name landgoederen kunnen hiervoor in aanmerking komen vanwege de cultuurhistorische en landschappelijke waarde die de provincie Utrecht hieraan toekent. De voorwaarden voor deze uitzonderingsregels zijn beschreven in de leidraad [‘Behoud door ontwikkeling op historische buitenplaatsen’](#).

Deze uitzondering van het verstedelijkingsverbod geeft echter niet ook een uitzondering op aantasting van het NNN. Het is van belang hier rekening mee te houden, aangezien veel landgoederen ook onderdeel uitmaken van het NNN. Indien er sprake kan zijn van aantasting moet nog steeds worden voldaan aan de instructieregels voor het NNN (artikel 6.3). In die gevallen is het aan te bevelen om de ladder uit de leidraad en de NNN regels in samenhang te doorlopen.

Waardevolle houtopstanden

Wanneer een initiatief betrekking heeft op locaties binnen het NNN die mede aangewezen zijn als Waardevolle Houtopstanden dan is de instructieregel ‘Waardevolle houtopstanden – oude bosgroeiplaatsen’ van toepassing (artikel 6.13 van de omgevingsverordening). In dat geval zijn alleen de instructieregels voor oude bosgroeiplaatsen van kracht. Wanneer uit onderzoek blijkt dat de locatie geen oude bosgroeiplaats betreft zijn de instructieregels van het NNN alsnog van toepassing. Locaties die voldoen aan de definitie voor oude bosgroeiplaats kennen geen afwijkingsmogelijkheden. Voor deze instructieregel is een handreiking in de maak.

Militaire terreinen of terreinen met militaire objecten

Voor militaire terreinen of terreinen met militaire objecten is artikel 6.3, lid 3 van de omgevingsverordening van toepassing. Voor dergelijke terreinen geldt dat terreinverharding of bouwactiviteiten zijn toegestaan, mits is verzekerd dat nadelige gevolgen voor het NNN tijdig worden gecompenseerd. NB er bevinden zich in Utrecht ook twee militaire terreinen die geen onderdeel uitmaken van het NNN. Het gaat hierbij om de Vlasakkers en de Leusderheide. Deze terreinen zijn in de omgevingsvisie aangeduid als militair oefenterrein met bijzondere natuurwaarden. Hier is de instructieregel niet op van toepassing maar de provincie hecht wel aan de natuurwaarden.

Afwijkingsmogelijkheden

4. Afwijkingsmogelijkheden bij aantasting van het NNN

Zoals in hoofdstuk 3 duidelijk is gemaakt zijn plannen die initiatieven mogelijk maken die tot aantasting van het NNN leiden, niet passend binnen de regels (artikel 6.2 en 6.3 lid 1) en dus ook niet mogelijk. Hier kan alleen worden afgeweken, als het initiatief écht nodig is binnen het NNN en er geen mogelijkheden meer zijn om het initiatief aan te passen zodat er geen of minimale aantasting van het NNN is en volledig onderbouwd kan worden dat het plan voldoet aan de voorwaarden van één van de drie 'afwijkingsmogelijkheden'. Daarbij geeft meerwaardebenadering mogelijkheden om kansen voor het versterken, in samenhang met andere ontwikkelingen, van het NNN te benutten.

Het gaat in deze gevallen om:

1. een groot openbaar belang, waarbij er geen reële alternatieven zijn met minder aantasting van het NNN;
2. een plan waarop de meerwaardebenadering wordt toegepast;
3. een beperkte wijziging, waarbij de wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande activiteiten.

Voor al deze afwijkingen geldt dat de nadelige gevolgen voor het NNN zoveel mogelijk moet worden voorkomen (artikel 6.3 lid 2 sub b), de aantasting tijdig wordt gecompenseerd bovendien de instandhouding van deze compenserende maatregelen is verzekerd (artikel 6.3 lid 2 sub c), in de motivering van het plan is onderbouwd dat aan deze voorwaarden is voldaan en bovendien de tijdige compensatie zeker is gesteld door middel van een voorwaardelijke verplichting. Zie regels en toelichting omgevingsverordening. In H5 wordt nader ingegaan op de compensatie en de zekerstelling daarvan.

4.1 Groot openbaar belang en geen reële alternatieven

De afwijkingsmogelijkheid 'groot openbaar belang en geen reële alternatieven' is uitsluitend bedoeld voor nieuwe activiteiten en wijziging van bestaande activiteiten ten gunste van een groot openbaar belang.

Figuur 4 Stroomschema dat de toepassing van de instructieregels weergeeft voor nieuwe en gewijzigde activiteiten in het NNN ten gunste van een groot openbaar belang

Is er sprake van groot openbaar belang?

Met groot openbaar belang worden grote maatschappelijke belangen en uitdrukkelijk geen particuliere/individuele of bedrijfsbelangen en korte termijn belangen bedoeld. Een maatschappelijk belang is niet per definitie een groot openbaar belang. De grootte van het groot openbaar belang is mede afhankelijk van de context waarbinnen en de schaalgrootte waarop de nieuwe activiteit of ontwikkeling speelt. Het is aan de gemeenteraad om het groot openbaar belang te onderbouwen. Onder het groot openbaar belang kan in eerste instantie worden gedacht aan fundamentele belangen, zoals veiligheid, gezondheid, natuur en milieu (denk aan drinkwaterbescherming, bescherming tegen hoogwater). Voorbeelden van activiteiten kunnen zijn: windparken, hoogwaterveiligheid of (grote) infrastructurele projecten. Ook andere belangen zoals woningbouw, doorstroming van verkeer of verkeersveiligheid, kunnen een groot openbaar belang zijn of daarvan deel zijn. Om een groot openbaar belang te kunnen aannemen zal er altijd een deugdelijke motivering moeten worden gegeven waarin in alle gevallen het natuurbelang meegenomen dient te worden in de afweging (en daarmee is de mate van aantasting altijd onderdeel van de afweging). Wees erop attent dat het groot openbaar belang in deze instructieregel niet hetzelfde hoeft te zijn als de "dwingende reden van groot openbaar belang" uit de Flora en fauna activiteiten (zie bijlage 1) welke in de wet zijn vastgelegd.

Zijn er reële alternatieven?

Naast een groot openbaar belang is ook een alternatievenafweging onderdeel van deze afwijkingsmogelijkheid. Alleen wanneer er geen reële alternatieven voorhanden zijn, die tot geen of minder aantasting leiden, komt een plan voor toepassing van deze afwijkingsmogelijkheid in aanmerking. Of er geen reële alternatieven zijn voor de activiteit, wordt onderzocht middels een alternatievenafweging. De initiatiefnemer onderzoekt welke alternatieve oplossingen en alternatieve locaties bestaan voor het plan of de activiteit, en of deze alternatieven leiden tot geen of minder aantasting van het NNN.

Alternatievenonderzoek

Het alternatievenonderzoek is een breed onderzoek naar zowel alternatieve oplossingen voor de gewenste ontwikkeling als onderzoek naar alternatieve locaties onder valt. Door middel van een locatieonderzoek moet aangetoond worden op welke manier onderzoek is gedaan, hoe groot de ontwikkeling is, welke andere locaties zijn onderzocht, waarom deze geen reëel alternatief vormen, of en hoe is gezocht naar een zo klein mogelijk ruimtelijk beslag en een zo klein mogelijke aantasting van de natuurwaarden, of en hoe is gezocht naar een slimme terreininrichting en hoe de initiatiefnemer natuur en landschap voldoende mee ontwikkelt.

Een onderzoek naar alternatieve locaties richt zich op alternatieven binnen de provinciegrens, waarbij er in andere gemeenten kunnen geschikte alternatieve locaties aanwezig zijn. Wanneer volledig en duidelijk gemotiveerd kan worden onderbouwd dat er geen reële alternatieven voor handen zijn die leiden tot een activiteit waarbij ook aan het groot openbaar belang tegemoet wordt gekomen, de aantasting maximaal wordt beperkt én de aantasting wordt gecompenseerd, pas dan kan in voldoende mate worden onderbouwd dat het plan voldoet aan de afwijkingsmogelijkheid.

Is de aantasting zoveel mogelijk beperkt?

Ook bij deze afwijking moet onderbouwd worden dat de aantasting zo beperkt mogelijk is gehouden. Dat betekent bijvoorbeeld dat als er gekozen is voor het alternatief met de minste aantasting dat bij de uitwerking van dat alternatief de effecten verder beperkt moeten worden door een juiste locatiekeuze en inperking van effecten zoals bijvoorbeeld verstoring door geluid.

De onderbouwing dat het initiatief voldoet aan de instructieregel is opgenomen in het omgevingsplan dat de nieuwe of gewijzigde activiteit mogelijk maakt.

Compenseren en borging van de aantasting

De regels voor compensatie en de borging daarvan zijn uitgewerkt in hoofdstuk 5.

4.2 Meerwaardebenadering

De meerwaardebenadering kan enkel worden toegepast bij een initiatief dat mede gericht is op de verbetering en/of uitbreiding van het NNN. De aanleiding ligt dus zowel in het natuurbelang op zichzelf als bij de belangen

van de gewenste activiteit (zie toelichting [omgevingsverordening](#)). Voorafgaand aan de meerwaardebenadering moet de aantasting van het NNN door het initiatief eerst zoveel als mogelijk worden beperkt. Bovendien moet ook de noodzaak (het kan niet zonder aantasting van het NNN) altijd eerst nog te worden onderbouwd.

Afweging noodzaak aantasting

Zoals in hoofdstuk 3 is uitgewerkt is het uitgangspunt altijd om het NNN niet aan te tasten. De gemeente zal, als onderdeel van de zorgvuldige voorbereiding en deugdelijke motivering bij elk te nemen besluit is vereist vanuit de Omgevingswet en de Awb, altijd de noodzaak van aantasting ("het kan echt niet anders dus ook niet buiten het NNN") volledig moeten onderbouwen. Omdat de wet dit al vereist, is dit onderdeel niet in de omgevingsverordening opgenomen. Op het moment dat er een plan wordt voorgelegd waarin een initiatief wordt mogelijk gemaakt zal de gemeente ook altijd na moet gaan of er alternatieven voorhanden zijn. Naast de belangen van de initiatiefnemer zal de gemeente een integrale belangenafweging moeten maken. Daarbij staat bij de meerwaardebenadering altijd mede ten dienste van het natuurbelang. Voor de initiatiefnemer betekent dit dat het plan waarin het initiatief mogelijk gemaakt zou moeten worden hier al rekening mee houdt. Daarnaast betekent het dat de initiatiefnemer meerdere mogelijkheden voor invulling afgewogen moet hebben voordat deze bij de gemeente het plan indient. Aangezien bij de meerwaardebenadering activiteiten die tot een aantasting kunnen leiden en compenserende maatregelen in samenhang bekeken (en deugdelijk onderbouwd) moeten worden zal er in de meeste gevallen sprake zijn van een relatief complex plan. Initiatieven waarbij enkel sprake is van een aantasting zullen daar niet aan kunnen voldoen, omdat er altijd sprake moet zijn van activiteiten die het NNN uitbreiden en verbeteren.

Beperken van de aantasting

Ook als kan worden onderbouwd dat er sprake is van een meerwaarde, is het verplicht om de aantasting door de in het plan mogelijk te maken activiteit zoveel mogelijk te beperken. Bij het omgevingsplan wordt toegelicht welke inspanningen daartoe zijn verricht, op welke wijze de activiteit in het plan is beperkt en waarom hiermee de aantasting zoveel mogelijk is voorkomen. Zoals ook in de [toelichting](#) op het artikel 6.3 lid 1 is uitgelegd zullen er dus meerdere mogelijkheden voor invulling bekeken moeten worden en op basis daarvan juiste keuzes moeten worden gemaakt (en deugdelijk worden onderbouwd). Deze onderbouwing voorziet in ieder geval in de volgende elementen:

- Het ruimtebeslag van de activiteiten en de bebouwing/het gebruik dat mogelijk wordt gemaakt, moet zo klein mogelijk worden gehouden. Dit houdt in de activiteit zoveel mogelijk buiten het NNN moet worden gerealiseerd. Alleen de bouw- en gebruiksmogelijkheden die niet buiten het NNN kunnen worden gerealiseerd, komen in aanmerking voor een zoekgebied in het NNN. Het is van belang om goed te onderbouwen welke inspanningen zijn verricht om de noodzakelijke bouw- en gebruiksmogelijkheden zoveel mogelijk buiten het NNN te kunnen realiseren. Het is aan de initiatiefnemer om te onderbouwen (en aan de gemeente om te beoordelen) of dat alle mogelijke alternatieven zonder of met impact op natuur goed onderzocht zijn en waarom deze niet mogelijk zijn.
- de activiteit kan alleen mogelijk worden gemaakt op een locatie en in een vorm waarin deze een zo klein mogelijke impact heeft op de natuurwaarden. Het gaat dan om de locatie maar ook om de impact van het gebruik. Voor wat betreft de locatie zal dat betekenen dat de activiteit zoveel mogelijk buiten bestaande natuur plaatsvindt (denk bijvoorbeeld aan het vervangen van bestaande (legale) verharding en bebouwing). Wanneer deugdelijk kan worden onderbouwd dat aantasting van het NNN onvermijdelijk is, ligt er een inspanningsverplichting om de moeilijk vervangbare natuurtypen te ontzien. Dit betekent dat goed in beeld moet zijn gebracht wat de natuurwaarden van het plangebied zijn en dat de noodzakelijke bebouwing alleen daar wordt gepositioneerd waar de natuurwaarden het kleinst zijn.
- Naast de locatiekeuze dient ook het gebruik te worden betrokken. Verschillende activiteiten hebben een verschillende mate van invloed op de natuurwaarden. Denk bijvoorbeeld aan de aantasting van rust, hetgeen weer van invloed is op het voorkomen van diersoorten. Om te kunnen onderbouwen dat de aantasting zoveel mogelijk is beperkt, dient het plan zodanig te worden ontworpen dat er

sprake is van een zo beperkt mogelijke gebruiksmogelijkheden en dat de gebruiksmogelijkheden die de grootste potentiële impact

- Naast de locatiekeuze dient ook het gebruik te worden betrokken. Verschillende activiteiten hebben een verschillende mate van invloed op de natuurwaarden. Denk bijvoorbeeld aan de aantasting van rust, hetgeen weer van invloed is op het voorkomen van diersoorten. Om te kunnen onderbouwen dat de aantasting zoveel mogelijk is beperkt, dient het plan zodanig te worden ontworpen dat er sprake is van een zo beperkt mogelijke gebruiksmogelijkheden en dat de gebruiksmogelijkheden die de grootste potentiële impact op het NNN kunnen hebben, zodanig worden gepositioneerd dat de impact zoveel mogelijk beperkt blijft. Dit kan door de meest aantastende gebruiksmogelijkheden zo ver mogelijk van de meest kwetsbare natuur te positioneren, of door maatregelen te nemen die de aantasting door het gebruik zoveel mogelijk beperken.
- Bij de beoordeling moet de volledige reikwijdte van het omgevingsplan worden meegeteld, inclusief flexibiliteitsbepalingen. Het is dus van belang om niet alleen de aantasting van een specifiek initiatief waarvoor het omgevingsplan wordt gewijzigd in beschouwing te betrekken in de onderbouwing, maar ook eventuele andere planinvullingen die een mogelijk grotere aantasting op het NNN hebben.

Het artikel (artikel 6.3 lid 2 sub b) in de omgevingsverordening vereist op zichzelf al een de onderbouwing voor het beperken van de aantasting maar daarnaast is dit ook verweven in de meerwaardebenadering zelf (zie ook paragraaf 4.2). De meerwaarde moet namelijk binnen 10 jaar worden bereikt. Bij aantasting van waarden met een lange hersteltijd lastig worden onderbouwd dat hieraan kan worden voldaan. Onderstaand schema geeft de volgen stappen weer.

FIGUUR 5 STROOMSCHEMA DAT DE TOEPASSING VAN HET BEPERKEN VAN DE AANTASTING WEERGEeft BIJ TOEPASSING VAN DE MEERWAARDEBENADERING

Toepassen van de Meerwaardebenadering

In de begripsbepaling van de [omgevingsverordening](#) is de definitie van de Meerwaardebenadering opgenomen:

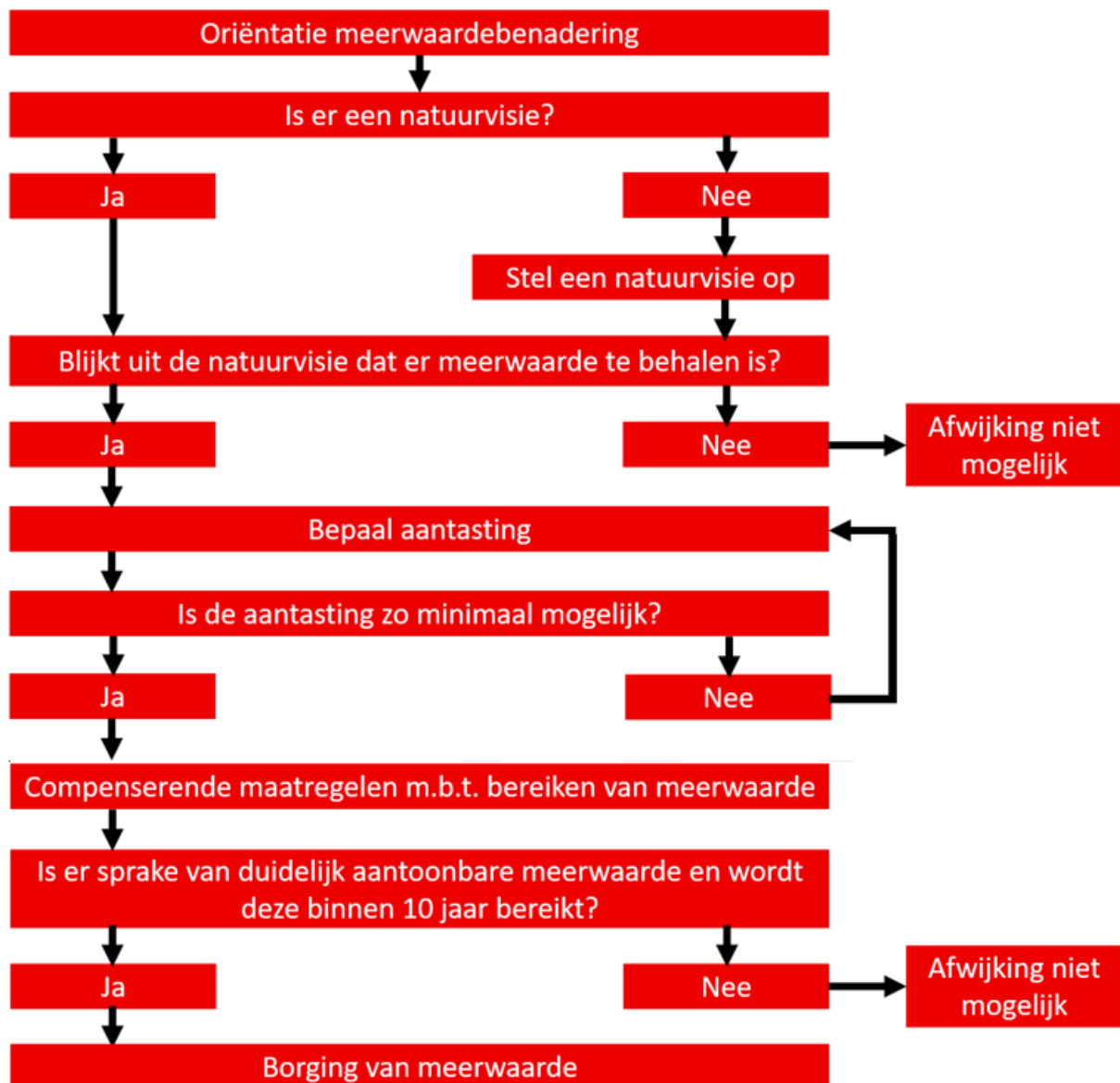
Meerwaardebenadering: van de meerwaardebenadering is sprake indien in een omgevingsplan of een combinatie van omgevingsplannen wordt voorzien in een ontwikkeling die mede is gericht

op verbetering en/of uitbreiding van het natuurnetwerk Nederland (NNN) en waarbij in dat plan of in één van die plannen nieuwe activiteiten of wijziging van bestaande activiteiten mogelijk worden gemaakt die leiden tot aantasting van het NNN. De activiteiten die leiden tot aantasting worden gecompenseerd met dusdanige maatregelen dat de uitvoering van die maatregelen gezamenlijk binnen 10 jaar resulteert in een duidelijk aantoonbare meerwaarde voor het NNN en de wezenlijke kenmerken en waarden daarvan, voor wat betreft kwaliteit, oppervlakte en samenhang. Deze compensatie en meerwaarde worden gerealiseerd binnen een gebied dat samenhangt met de in het plan toegestane nieuwe activiteiten of wijziging van bestaande activiteiten.

Zoals uit deze beschrijving blijkt moet in ieder geval uitgegaan worden van het volgende:

- Het gaat in het plan om een combinatie van activiteiten die tot aantasting kunnen leiden en ontwikkelingen die zijn gericht op de verbetering van het NNN;
- Het geheel van activiteiten vindt plaats binnen een, met de in het plan toegestane activiteiten "samenhangend" gebied.
- De activiteiten die tot aantasting leiden en de compenserende maatregelen moeten "onder de streep" tot een verbetering van het NNN en de wezenlijke kenmerken en waarden daarvan leiden (zowel in oppervlakte, kwaliteit als samenhang); **dit is de meerwaarde;**
- Deze meerwaarde moet duidelijk aantoonbaar zijn: Dit betekent dat er sprake moet zijn van een substantiële meerwaarde om te kunnen onderbouwen dat deze duidelijk aantoonbaar is. Het gaat dan om een afweging van zowel de negatieve als de positieve effecten op oppervlakte, kwaliteit en samenhang.
- Bovendien moet deze meerwaarde binnen 10 jaar bereikt worden.

Toepassing van de meerwaardebenadering vergt een zorgvuldige onderbouwing gebaseerd op de best beschikbare wetenschappelijke literatuur en/of (aanvullend) onderzoek van de verbetering en/of de uitbreiding van het NNN en een zorgvuldige afstemming tussen gemeente en provincie. Om te bepalen of de meerwaardebenadering voor het initiatief succesvol doorlopen kan worden, is onderstaand stappenschema met bijbehorende toelichting opgesteld.

FIGUUR 6 STROOMSCHEMA DAT DE TOEPASSING VAN DE INSTRUCTIEREGELS WEERGEEFT TOEPASSING VAN DE MEERWAARDEBENADERING

4.2.1 Oriëntatiefase meerwaardebenadering

Deze afwijkingsmogelijkheid kan alleen worden ingezet als sprake is van duidelijk aantoonbare meerwaarde voor het NNN op zowel de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlak, samenhang en kwaliteit van het NNN. Om de meerwaardebenadering succesvol toe te passen zijn diverse onderzoeksinspanningen benodigd. om te voorkomen dat er al veel planvoorbereidingskosten worden getroffen voor een initiatief dat weinig kansrijk is om in aanmerking te komen voor deze afwijkingsmogelijkheid is het verstandig om een oriëntatiefase te doorlopen.

Er zijn voorwaarden waar een activiteit aan moet voldoen om de meerwaardebenadering succesvol te doorlopen. Per onderdeel wordt toegelicht wat deze zijn en wanneer (op hoofdlijnen) hieraan kan worden voldaan. Dit biedt geen garantie dat de meerwaardebenadering met zekerheid toepasbaar is op de activiteit, maar geeft wel een inzicht in hoe kansrijk het succesvol toepassen van de afwijkingsmogelijkheid is.

Meerwaarde

Een voorwaarde voor toepassing van de meerwaardebenadering is dat de activiteit (mede) gericht is op verbetering en/of uitbreiding van het NNN. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het benutten van een 'kans' of wegnemen van een knelpunt waardoor het gehele initiatief resulteert in een duidelijk aantoonbare

verbetering van het NNN. Het resultaat moet zijn dat er binnen het samenhangend gebied sprake is van verbetering van de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlak, samenhang én kwaliteit. Voor het bepalen van kansen en knelpunten kan gebruik worden gemaakt van de beschrijvingen van de uitwerking wezenlijke kenmerken en waarden waarin ook kansen en knelpunten zijn beschreven. Daarnaast kan uit ecologisch (veld)onderzoek blijken dat er aanvullende kansen voor het versterken van het NNN aanwezig zijn, op basis van (in de omgeving) aanwezige waarden of lokale omstandigheden (bijvoorbeeld kwel). Op basis van het ecologisch onderzoek (bijlage 2) wordt inzicht verkregen in de aanwezige waarden in het samenhangend gebied. Op basis hiervan is het mogelijk een eerste inschatting te maken of er meerwaarde behaald kan worden. De meerwaardebenadering zal vervolgens nader moeten worden uitgewerkt in een natuurvisie en eventueel aanvullend onderzoek. Als het niet mogelijk is om aan een verbetering op alle onderdelen (samenhang, oppervlakte en kwaliteit) te voldoen is het niet mogelijk de meerwaardebenadering toe te passen.

Wat wordt verstaan onder een samenhangend gebied

Bij de toepassing van de meerwaardebenadering moet bepaald worden wat het samenhangend gebied is. Het gaat hier om het gebied waarop het plan of plannen betrekking op hebben en waarvoor een natuurvisie of gebiedsvisie moet worden opgesteld. De omvang van het gebied kan verschillen en is afhankelijk van de locatie en ook de impact van de aantastende activiteiten en de compenserende maatregelen die binnen dit gebied moet worden getroffen. Al deze activiteiten te samen vallen binnen het samenhangend gebied. Om het samenhangende gebied te bepalen moeten de ecologische criteria worden betrokken (zie toelichting en uitwerking wezenlijke kenmerken en waarden) en bekeken worden waar en op welke wijze er kansen zijn om het NNN te versterken. Hierbij wordt ook de aantasting betrokken. Bijvoorbeeld in het geval dat de activiteit ervoor zorgt dat de samenhang in het NNN achteruit kan gaan dan moeten de compenserende maatregelen erop gericht zijn deze samenhang (in dit ecologische systeem) juist te versterken. Het kan dus verstandig zijn wat uit te zoomen ten opzichte van de locatie maar let wel op dat niet het ene ecologische systeem wordt verzwakt ten opzichte van verbetering van het andere systeem. Binnen het samenhangend gebied zal in veel gevallen meerdere eigenaren en andere betrokken partijen voorkomen. Vaak vraagt dit een zorgvuldig gebiedsproces om te komen tot een plan waarbij het NNN versterkt wordt.

Binnen 10 jaar moet de meerwaarde bereikt kunnen worden

Binnen tien jaar na de aanvang van de activiteiten die het NNN aantasten moet sprake zijn van aantoonbare meerwaarde in het met de ontwikkeling samenhangende gebied. Dit betekent dat natuurwaarden met een zodanige ontwikkeltijd dat er binnen tien jaar een meerwaarde kan worden bereikt in het samenhangende gebied daarvoor in aanmerking komen. Als er voor de natuur een langere ontwikkelingstermijn geldt en het hierdoor langer duurt dan tien jaar om een meerwaarde te bereiken in het samenhangende gebied, kan het nodig zijn om de natuurcompensatiemaatregelen al te treffen ruim voordat dat activiteiten die het NNN aantasten aanvangen. In ieder geval zal de compensatie binnen 3 jaar moeten worden uitgevoerd (zie hoofdstuk 5).

De ontwikkeltijd is mede afhankelijk van de uitgangssituatie. De termijnen benoemd in bijlage 4 zijn gebaseerd op een uitgangssituatie waar geen natuurbeheertype aanwezig is. Afhankelijk van de uitgangssituatie kan de ontwikkeltijd dus langer of korter zijn, de bewijslast van een kortere ontwikkeltijd ligt bij de initiatiefnemer.

Let erop dat bij de onderbouwing niet alleen wordt gekeken naar de ontwikkelingstermijn van de compenserende maatregelen: het gaat juist ook om de aantasting waarbij aantasting van natuurtypen met een langere ontwikkelingstermijn betekent dat de meerwaarde niet binnen de 10 jaar kan worden bereikt. Bovendien moet er ook gekeken worden naar andere wezenlijke waarden zoals flora- en fauna.

Bovendien moet onderbouwd en geborgd kunnen worden dat de meerwaarde binnen 10 jaar ontstaat. Deze onderbouwing is een ecologisch onderbouwing waarbij alle aspecten waaronder ontwikkeltijd natuurbeheertypen, flora- en fauna en ook (ecologische samenhang) worden betrokken. Hou bij deze onderbouwing ook rekening met het tijdelijke aspect. Bijvoorbeeld de extra verstoring van fauna gedurende de bouwactiviteiten.

Natuurvisie (ook wel gebiedsvisie)

Om te kunnen bepalen (en te onderbouwen) of het NNN zowel in oppervlakte, samenhang als kwaliteit kan worden versterkt, dient door de initiatiefnemer een onderbouwing opgesteld te worden. Dit kan in de vorm van een natuurvisie. In een natuurvisie worden de kansen en knelpunten voor het NNN in beeld gebracht. De natuurvisie kan vervolgens als onderbouwing van de meerwaarde worden gebruikt. De omvang van het in de natuurvisie te betrekken gebied, het 'onderzoeksgebied', verschilt per project en is afhankelijk van het in samenhang functioneren van het NNN ter plaatse en in samenhang met de effecten van de ingreep. Zo zal bij lokale natuursystemen sprake zijn van een veel kleiner onderzoeksgebied dan bijvoorbeeld bij omvangrijke en met elkaar samenhangende terreinen op de Utrechtse heuvelrug. Bovendien zal, in het geval van bijvoorbeeld een aantasting van de verbindende functie, de visie zich ook moeten richten op het herstellen en versterken van deze functie. Het gaat dus om een ecologisch inhoudelijke beoordeling waarbij de verbetering van kwaliteit, samenhang en kwantiteit van het NNN het uitgangspunt vormt. De basis voor de natuurvisie betreft de omschrijvingen van de [wezenlijke kenmerken en waarden](#) (WKW) en het ecologisch onderzoek (bijlage 2). De natuurvisie gaat in op het NNN als netwerk en heeft in de meeste gevallen een bredere focus dan alleen het plangebied. Verder wordt aanbevolen om ook gebiedsdeskundigen (zoals bijvoorbeeld terreinbeheerders van naastgelegen terreinen) te betrekken.

Bij grotere activiteiten is veelal sprake van een gebiedsvisie. In een gebiedsvisie wordt in samenhang met andere beleidsthema's gekeken naar de beoogde ontwikkeling in het gebied. Een voorbeeld daarvan is een dijkversterking gecombineerd met natuurontwikkeling in de uiterwaarden. In dat geval zijn diverse thema's als natuur, veiligheid, leefbaarheid en cultuurhistorie relevant om te beschouwen en is sprake van een omvangrijk onderzoeksgebied. Ook kunnen andere reeds opgestelde visies (indien van toepassing) hierin worden geïntegreerd. Met name in plangebieden waar diverse functies naast natuur binnen het NNN aanwezig zijn zoals op landgoederen, is sprake van wisselwerking. Door de combinatie van functies is denkbaar dat niet alle kansen voor natuur benut kunnen worden. De gebiedsvisie geeft invulling aan de samenhang met andere functies en activiteiten, waardoor inzicht wordt verkregen in kansen voor natuur die wel benut kunnen worden.

FIGUUR 7 INDICATIEVE VOORBEELDEN VAN PLANGEBIEDEN (IN ROOD) EN ONDERZOEKSGBIEDEN (GRIJS)

Het bereiken van een meerwaarde

Meerwaarde betekent dat de "aantastende activiteiten" en de "compenserende maatregelen" onder de streep (dus per saldo) tot een versterking van het NNN leiden. Dat betekent dat alle effecten van beide onderdelen in beeld moeten zijn en met elkaar in samenhang worden bekeken. Hierbij kan worden opgemerkt dat hoe groter de meerwaarde is des te gemakkelijker het is om te onderbouwen dat voldaan wordt aan deze instructieregel. Tenslotte moet aangetoond kunnen worden dat de meerwaarde daadwerkelijk bereikt kan worden. De compenserende maatregelen bestaan in de meeste gevallen zowel uit inrichting van nieuwe natuur als ook kwaliteitsmaatregelen. Doordat de meerwaardebenadering mede gericht moet zijn op het natuurbelang zal een minimale compensatie van aantasting nooit voldoende zijn. Bovendien moet, in het geval van aantasting van een natuurtype in ieder geval rekening gehouden worden met een toeslag boven op de oppervlakte van aantasting (zie bijlage XII Omgevingsverordening).

Op basis van de kansen ter versterking van het NNN (en het oplossen van knelpunten) kunnen de compenserende maatregelen worden bepaald. Het gaat daarbij om uitbreiding van natuur, verhoging van het

natuurbeheertype, het aanleggen of verbreden van een verbindingzone of het verwijderen van bebouwing. In de beschrijvingen van de wezenlijke kenmerken en waarden zijn een aantal kansen (niet uitputtend) benoemd voor het NNN. Maatregelen ter behoud van de huidige waarden van het NNN en maatregelen gericht op het benutten van de natuurpotenties mogen niet meetellen in de meerwaardebenadering, omdat die al onderdeel uitmaken van de huidige waarden van het NNN in het gebied en daarom geen extra versterking van het NNN opleveren. De meerwaarde moet aanvullend zijn op maatregelen die al benodigd zijn voor behoud, ontwikkeling en instandhouding van het NNN. In de volgende paragrafen wordt ingezoomd op de drieslag die van belang is voor het NNN: de oppervlakte, kwaliteit en samenhang. In paragraaf 4.2.3 wordt een voorbeeld gegeven voor het bereiken van meerwaarde in oppervlakte. In paragraaf 4.2.4. is een voorbeeld opgenomen voor het bereiken van meerwaarde door samenhang en tot slot is in paragraaf 4.2.5. een voorbeeld gegeven voor meerwaarde door kwaliteit. Omdat veelal bij initiatieven kansen bestaan om op alle drie de aspecten meerwaarde te bereiken, wordt dit in paragraaf 4.2.6. toegelicht met een voorbeeld.

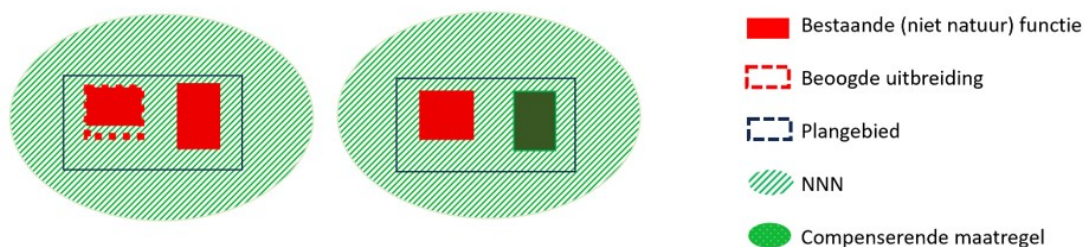
Een natuurvisie voor landgoederen

Op landgoederen is veelal sprake van een sterke verweving van functies. Het is daarom denkbaar dat ontwikkelingen plaatsvinden die aantasting van NNN tot gevolg kunnen hebben. Ook vinden op landgoederen diverse ontwikkelingen plaats ter behoud en ontwikkeling van wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Juist bij deze verweving van functies is een natuurvisie zinvol. Hierdoor kan worden voorkomen dat compenserende maatregelen ongewenst zijn vanuit cultuurhistorisch oogpunt en omgekeerd. Ook kan er dan tijdig rekening mee worden gehouden dat de verstedelijking mogelijk wel wenselijk is om de instandhouding van het landgoed duurzaam te borgen, niet of zo beperkt mogelijk leidt tot negatieve impact op het NNN. Het is daarom aan te bevelen hier tijdig rekening mee te houden, zodat er bijvoorbeeld kan worden gekozen voor een vorm van verstedelijking die geen of een zo'n kleine mogelijk impact op het NNN heeft.

4.2.2 Het bereiken van meerwaarde in oppervlak

Het bereiken van meerwaarde in oppervlak betreft een oppervlaktetoename van natuur(beheer)typen binnen het NNN of daarbuiten waarbij de begrenzing van het NNN wordt aangepast. Let op dat ook naast de oppervlakte natuur binnen het plangebied ook het oppervlak NNN op de kaart nooit kleiner mag worden. Dat betekent dat uitbreiding van natuur buiten het NNN in de meeste gevallen onderdeel uit maakt van het plan.

Uitbreiding van de oppervlakte natuur kan door onder andere door het omzetten van bestaande legale verharding of bebouwing binnen het NNN naar natuur. Figuur 8 toont een dergelijk voorbeeld waarbij zowel sprake is van uitbreiding van een bestaande functie, alsook het omzetten van een bestaande (niet natuur) functie naar natuur. Het omzetten van de bestaande (niet natuur) functie naar een functie natuur (of vergelijkbaar, in combinatie met regels ter bescherming van het NNN) wordt beschouwd als een compenserende maatregel. De uitbreiding van de natuurfuncties wordt in het omgevingsplan geborgd (zie ook hoofdstuk 5).

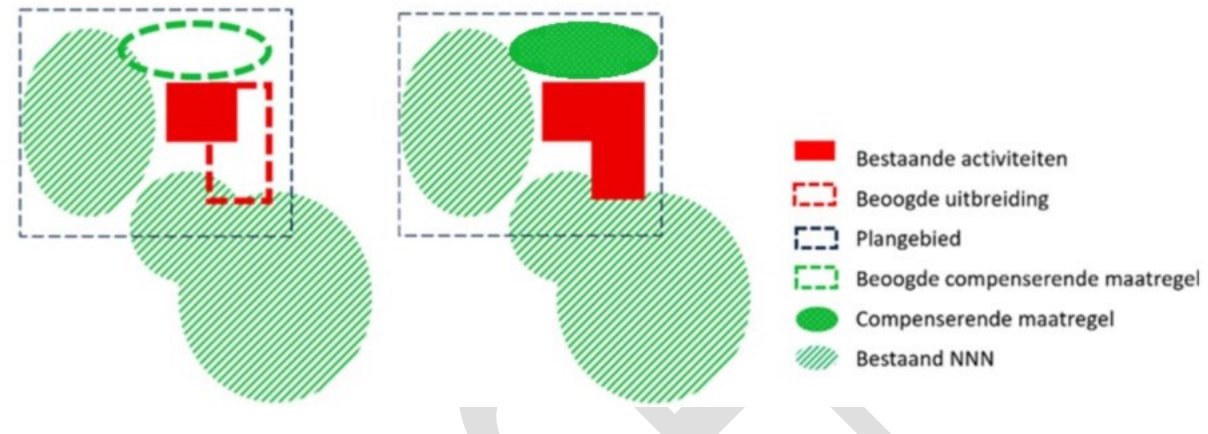

FIGUUR 8 INDICATIEF VOORBEELD VAN MEERWAARDE IN OPPERVLAKE SITUATIE VOOR COMPENSERENDE MAATREGEL (LINKS) EN NA COMPENSERENDE MAATREGEL (RECHTS)

Voor het bepalen van de meerwaarde in oppervlak zijn dezelfde principes van toepassing als voor het bepalen van aantasting in oppervlak, zie ook onder ecologisch onderzoek in bijlage 2. In onderstaand tekstblok wordt een casus besproken waarbij sprake is van meerwaarde in oppervlak.

Casus oppervlak

Een gebouw ligt buiten het NNN. Er wordt een planwijziging beoogd waarin een activiteit is voorzien die ziet op natuurontwikkeling en de uitbreiding van een bestaand gebouw. De beoogde uitbreiding valt echter gedeeltelijk binnen het NNN. Hoewel is onderzocht hoe de beoogde uitbreiding het NNN zo min mogelijk kan aantasten, is er toch sprake van aantasting van de kwaliteit en het oppervlak van NNN. Dit verlies is door zorgvuldige inpassing zo veel mogelijk beperkt, maar is niet volledig te voorkomen. Door ecologisch onderzoek is duidelijk geworden dat een gebied ten noorden van het gebouw geschikt is om te ontwikkelen naar natuur. Door het NNN met dit oppervlak te vergroten, is sprake van meerwaarde in oppervlak. De natuurontwikkeling betreft een compenserende maatregel, te borgen via het omgevingsplan. Door het behalen van een meerwaarde zijn de uitbreidingen van het bestaande gebouw mogelijk.

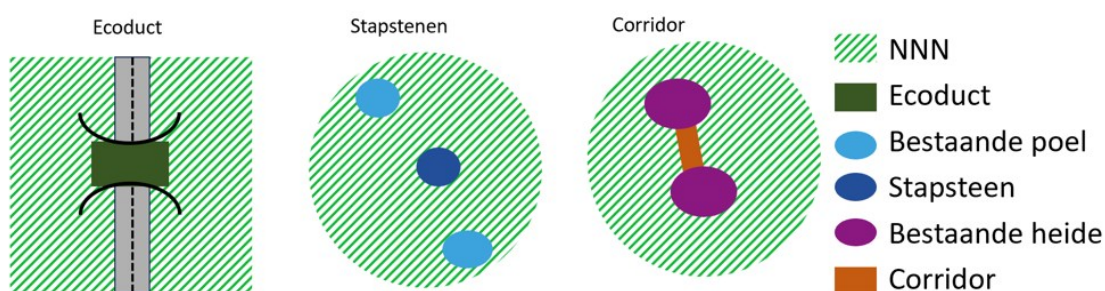

4.2.4 Het bereiken van meerwaarde in samenhang

Bij het bereiken van meerwaarde in samenhang gaat het om een verbetering in (ecologische) connectiviteit. Daarbij is onderscheid te maken tussen het verbinden van de bestaande NNN-gebieden en het verbinden van specifieke natuurtypen. Denk daarbij aan het versterken van verbindingfuncties voor soorten binnen het NNN, het verbinden van geïsoleerde heideterreinen waardoor grote robuuste eenheden ontstaan of verbetering van interne kwaliteit, zoals realisatie van poelen binnen netwerkaftanden waardoor uitwisseling van soorten tussen de poelen mogelijk is. Op basis van het ecologisch onderzoek, gebaseerd op de beschrijvingen van de WKW en (veld)onderzoek, kunnen de kansen inzichtelijk gemaakt worden.

Een onderbouwing van de meerwaarde in samenhang betreft meer dan alleen het aanleggen van een verbinding. Het benutten van bestaande potenties wordt niet beschouwd als meerwaarde, omdat deze al onderdeel uitmaken van de bestaande wezenlijke kenmerken en waarden in een gebied. Er is pas sprake van meerwaarde wanneer de compenserende maatregel verder gaat dan dat. Dit houdt in het feitelijk bijdragen aan het oplossen van knelpunten die het benutten van de potenties om verbindingen te realiseren belemmeren. Voorbeelden hiervan zijn het aan elkaar verbinden van versnipperde NNN gebieden, waardoor robuuste aaneengesloten eenheden ontstaan. In ecologisch onderzoek wordt op basis van veldonderzoek, terreinkennis van beheerders en/of wetenschappelijke literatuur aannemelijk gemaakt wat de bijdrage is van de ontwikkeling op de samenhang. Dit is bijvoorbeeld door het inzichtelijk maken van aaneengesloten areaal voor of na de ingreep of door het inzichtelijk maken in welke mate doelsoorten profiteren van de verbinding.

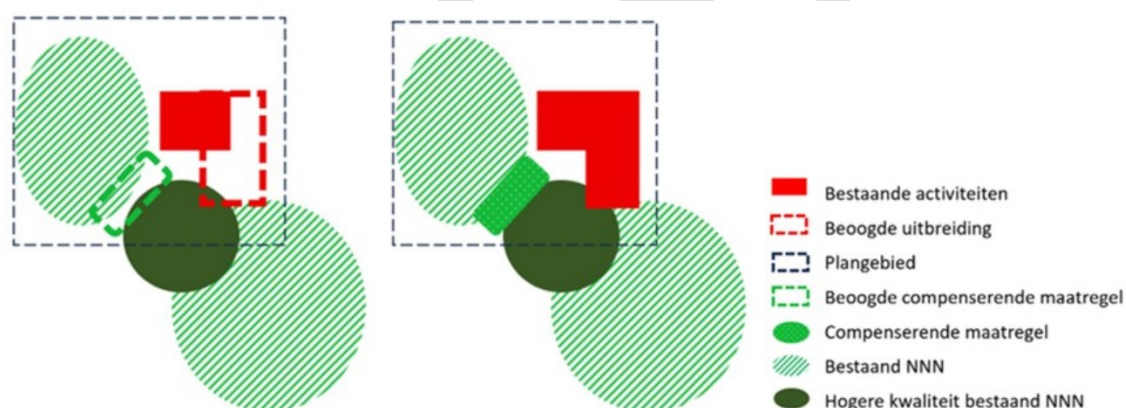
Het verbinden van natuurgebieden betekent overigens niet zonder meer het bereiken van meerwaarde. Dit kan zijn wanneer er geen vergelijkbare natuurwaarden met elkaar worden verbonden, of deze zelfs tegenstrijdig zijn (denk aan weidevogelgraslanden waarvoor openheid noodzakelijk is en bostypen). Daarnaast moet een verbinding voldoen aan de eisen van de doelsoorten waarvoor deze verbinding bedoeld is. Denk daarbij aan de benodigde oppervlakte, kwaliteit en inrichting. Voorbeelden voor het bereiken van meerwaarde in samenhang zijn opgenomen in figuur 9.

FIGUUR 9 VOORBEELDEN VAN MAATREGELEN TER VERBETERING VAN DE SAMENHANG VAN HET NNN

Casus samenhang

Een gebouw ligt buiten het NNN. De beoogde uitbreiding valt echter gedeeltelijk binnen het NNN. Hoewel is onderzocht hoe de beoogde uitbreiding het NNN zo min mogelijk kan aantasten, is er toch sprake van aantasting van het NNN. Dit verlies is door zorgvuldige inpassing zo veel mogelijk beperkt, maar is niet volledig te voorkomen. Uit onderzoek blijkt dat er bestaande heideterreinen aanwezig zijn maar dat er geen corridor tussen deze gebieden is. Het heideterrein met hogere kwaliteit kan doormiddel van een compenserende maatregel verbonden worden met een naastgelegen heideterrein. Daarmee wordt een corridor gevormd waarmee een versterking van de samenhang optreedt.

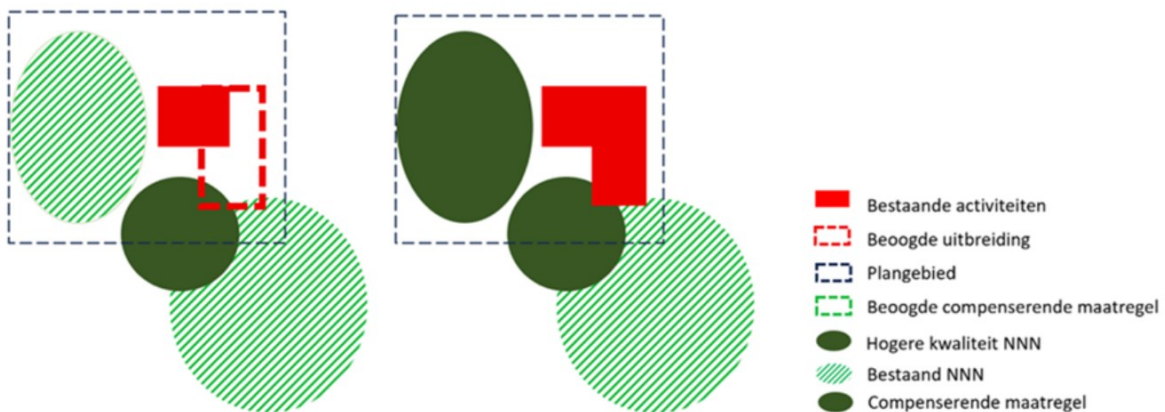

4.2.5 Het bereiken van meerwaarde in kwaliteit

Met kwaliteit van het NNN worden in ieder geval de wezenlijke kenmerken en waarden bedoeld. Hier horen ook de ruimtelijke condities die deze waarden nodig hebben bij. Het kan zijn dat er in een gebied kwaliteiten aanwezig zijn die niet benoemd zijn in de uitwerking van de WKW maar wel van belang zijn. Ook deze horen bij de kwaliteit van het NNN. Om de kansen voor versterking van de kwaliteit inzichtelijk te maken zullen de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied beschreven moeten worden (zie bijlage 2). Voorbeelden van het versterken van de kwaliteit kunnen zijn het verhogen van een beheertype, zie daarvoor tabel 1 uit het [Natuurbeheerplan 2024](#), het vergroten van leefgebieden van bijzondere soorten die in de (ruime) omgeving voorkomen, het benutten van hoogteverschillen of andere lokale omstandigheden (zoals het toepassen van aanwezig kwel).

Casus kwaliteit

Een gebouw ligt buiten het NNN. De beoogde uitbreiding valt echter gedeeltelijk binnen het NNN. Hoewel is onderzocht hoe de beoogde uitbreiding het NNN zo min mogelijk kan aantasten, is er toch sprake van aantasting van het NNN. Dit verlies is door zorgvuldige inpassing zo veel mogelijk beperkt, maar is niet volledig te voorkomen. Uit ecologisch onderzoek blijkt dat binnen het plangebied nat schraalgrasland aanwezig is (hoge kwaliteit bestaand NNN). Dit natte schraalgrasland is geïsoleerd gelegen en van beperkte omvang. Uit het onderzoek volgt dat er potentie is om het reeds aanwezige vochtig hooiland (ten westen van de beoogde uitbreiding, bestaand NNN) om te vormen tot nat schraalgrasland. Uit het Natuurbeheerplan van de provincie Utrecht blijkt dat nat schraalgrasland een hogere kwaliteit beheertype betreft dan vochtig hooiland. Het verhogen van het oppervlak nat schraalgrasland leidt tot een meerwaarde in kwaliteit. De compenserende maatregelen ter verbetering van kwaliteit worden geborgd via het omgevingsplan.

4.2.6 Meerwaarde in oppervlak, samenhang en kwaliteit

Zoals aangegeven kan de meerwaardebenadering alleen worden toegepast wanneer de activiteit mede gericht is op uitbreiding en/of verbetering van het NNN en wanneer meerwaarde in oppervlak, samenhang én kwaliteit bereikt wordt.

In bovenstaande voorbeelden is per aspect weergegeven hoe meerwaarde kan worden bereikt. Dit geeft handvaten voor de compenserende maatregelen waarmee meerwaarde kan worden bereikt, maar is geen volledig overzicht. In de natuurvisie wordt in beeld gebracht welke kansen er in het samenhangende gebied zijn om voor dat specifieke gebied een meerwaarde te bereiken. Het is bovendien van belang om de verschillende onderdelen van de compenserende maatregelen niet afzonderlijk te bezien, maar juist in samenhang met elkaar. Het vergroten van de oppervlakte van het NNN is namelijk niet alleen noodzakelijk omdat de oppervlakte van het NNN niet mag afnemen, maar kan ook een belangrijke bijdrage leveren aan het functioneren van het NNN ter plaatse (waardoor het ook ten goede kan komen aan de kwaliteit en samenhang van het NNN in het samenhangende gebied). Een slimme locatiekeuze van de toe te voegen oppervlakte NNN kan hierdoor een belangrijke bijdrage leveren aan het bereiken van meerwaarde op andere onderdelen. Bovendien kan blijken dat er weliswaar voldoende oppervlakte wordt toegevoegd om van een duidelijke meerwaarde in oppervlakte te spreken, maar dat er toch nog een aanvullend oppervlakte is vereist om de benodigde meerwaarde in kwaliteit of samenhang van het NNN te bereiken. Dit in samenhang bezien van de verschillende compensatiemaatregelen maakt een belangrijk onderdeel uit van de meerwaardebenadering. Uit de natuurvisie zal moeten blijken hoe de verschillende maatregelen zich tot elkaar verhouden en op elkaar inwerken om de gewenste meerwaarde in het samenhangende gebied te bereiken.

Daarbij is het van belang om effecten ook in samenhang met elkaar te bezien: compenserende maatregelen zullen namelijk de effecten van de activiteiten die aantasten meer dan "goed" moeten maken. Hierbij moeten alle effecten worden betrokken. Denk bijvoorbeeld ook aan kwaliteitsverlies door extra verstoring.

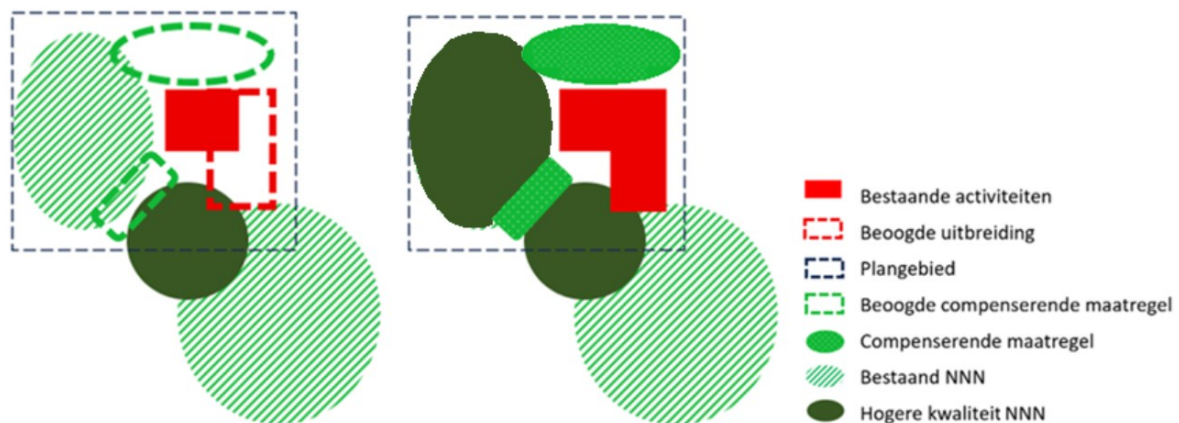
In het omgevingsplan wordt voorzien in een onderbouwing van de meerwaarde voor de drie aspecten (oppervlakte, samenhang en kwaliteit (waaronder de wezenlijke kenmerken en waarden). In onderstaande casus wordt de meerwaardebenadering gecombineerd weergegeven.

Voorbeeld casus integreren van onderdelen meerwaardebenadering

In deze casus wordt de volledige meerwaardebenadering weergegeven. Dit houdt in dat er sprake is van meerwaarde in zowel oppervlakte, kwaliteit (waaronder de WKW) als samenhang. Als gevolg van het ruimtelijk plan is sprake van oppervlakteverlies. Dit verlies is door zorgvuldige inpassing zo veel mogelijk beperkt, maar is niet volledig te voorkomen. Tegelijkertijd wordt ook natuurontwikkeling beoogd. Kansen voor natuurontwikkeling zijn aanwezig in het noordelijk deel van het plangebied. Uit het ecologisch onderzoek blijkt dat aan de zuidkant van het plangebied natte schraalgraslanden aanwezig zijn, en dat er potentie is om vochtig hooiland (gelegen aan de westelijke kant van het plangebied) om te vormen tot nat schraalgrasland. Uit het Natuurbeheerplan van de provincie Utrecht blijkt dat nat schraalgrasland van hogere waarde is ten opzichte van vochtig hooiland. Aanvullend hierop zijn kansen verkend om de natte schraalgraslanden met elkaar te verbinden, waardoor een grote robuuste eenheid ontstaat van nat schraalgrasland en blijkt dat in het noorden kansen zijn voor natuurontwikkeling. Als gevolg van de uitbreiding in oppervlakte, de verbeterde samenhang en verbeterde kwaliteit is sprake van meerwaarde.

Vervolgens moet worden onderbouwd dat deze meerwaarde binnen 10-jaar moet zijn bereikt. De ontwikkeltijd van nat schraalgrasland is 5 tot 25 jaar, afhankelijk van de uitgangssituatie (e.g. voormalige landbouwgronden versus ontwikkeling uit andere natuurbeheertypen). Uit bodemonderzoek blijkt dat met maatregelen gericht op verschraling (afvoer van nutriënten) binnen 10 jaar voldoende fosfaat kan worden afgevoerd om geschikte abiotische omstandigheden te creëren voor nat schraalgrasland.

Tot slot moeten compenserende maatregelen worden geborgd in het omgevingsplan (met aanvullende borging via privaatrechtelijke overeenkomst).

Om te bepalen of sprake is van voldoende meerwaarde wordt de natuurvisie en het ecologisch onderzoek gebruikt. Uit de natuurvisie blijkt waar en in welke mate meerwaarde te bereiken is. Het ecologisch onderzoek gaat in op de aantasting van het NNN ten gevolge van de beoogde activiteit. Gedurende de onderzoeken is het van belang om continu bij nieuwe inzichten en resultaten te evalueren of de aantasting van het NNN verder beperkt kan worden. Waarna als gevolg van het voornemen netto sprake is van aantoonbare meerwaarde kan de meerwaardebenadering worden toegepast.

4.3 Beperkte wijzigingen van bestaande activiteiten in het NNN

Binnen het NNN liggen in Utrecht ook andere functies dan natuur (de zogenoemde ingesloten functies). Denk hierbij aan bijvoorbeeld recreatieparken of woonfuncties. Plannen die een beperkte uitbreiding of wijziging van de bestaande activiteiten mogelijk maken kunnen mogelijk worden onderbouwd aan de hand van

afwijking "beperkte wijzigingen". De afwijkingmogelijkheid 'beperkte wijzigingen van bestaande activiteiten in het NNN' is alleen mogelijk als het gaat om een beperkte wijziging of uitbreiding van:

1. Een reeds binnen het NNN bestaande activiteit; en
2. Nodig is voor de instandhouding van de bestaande functie, de zogeheten ingesloten functies.

Denk bij een bestaande activiteit bijvoorbeeld aan het "gebruik als woning" of "het gebruik van gronden" hetgeen al binnen het vigerende plan is toegestaan.

FIGUUR 10 STROOMSCHEMA DAT DE TOEPASSING VAN DE INSTRUCTIEREGELS WEERGEeft VOOR BEPERKTE WIJZIGING OF UITBREIDING VAN ACTIVITEITEN BINNEN HET NNN

Voorwaarden bij 'beperkte wijzigingen'

Voorwaarde voor beperkte wijzigingen of uitbreiding is dat de wijziging/uitbreiding beperkt is (zowel in oppervlakte als in eventueel toegestane bebouwing/verharding en/of toegestaan gebruik) én dat de aantasting wordt gecompenseerd. Zie voor compensatie hoofdstuk 5. Voorbeelden van beperkte wijzigingen van bestaande activiteiten zijn: Kleine uitbouw van bestaande bebouwing, beperkte uitbreiding van bestaande bedrijfsactiviteiten of functiewijziging van bestaande bebouwing. Dit is bijvoorbeeld het realiseren van een terrasoverkapping bij een bestaande horecagelegenheid of het toevoegen van een kleine opslag voor werktuigen om een landgoed te kunnen beheren, waarbij de uitbreiding aantoonbaar noodzakelijk is om de bestaande activiteiten voort te zetten.

De uitvoering van eventuele compenserende maatregelen dient te zijn afgerond voorafgaand aan of gelijktijdig met de start van de realisatie van de activiteit. De onderbouwing dat het initiatief voldoet aan de instructieregel is opgenomen in het omgevingsplan dat de nieuwe of gewijzigde activiteit mogelijk maakt. De regels voor borging van compenserende maatregelen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 5.

5 Compensatie

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vereisten die in de omgevingsverordening zijn vastgelegd ten aanzien van compensatie in zowel kwantiteit als kwaliteit. Compensatie is aan de orde bij aantasting van het NNN in het geval één van de afwijkingen, zoals die zijn bepaald in de Omgevingsverordening, worden toegepast. Deze afwijkingen zijn besproken in de voorgaande hoofdstukken. In paragraaf 2 wordt beknopt aangegeven welke aspecten er in grote lijnen aan de orde zijn bij compensatie. De daaropvolgende paragrafen werken dit vervolgens verder uit.

5.2 NNN-compensatie

De regels voor NNN-compensatie zijn opgenomen in artikel 6.9 van de omgevingsverordening. Compensatie is pas aan de orde op het moment dat volledig onderbouwd is dat de aantasting van het NNN zoveel mogelijk beperkt is, en bovendien aan alle voorwaarden van de afwijkingen³ is voldaan. Het is de rol van de gemeente om te toetsen dat de motivering van het omgevingsplan een onderbouwing bevat waaruit blijkt dat aan deze voorwaarden is voldaan. Ecologisch onderzoek kan hierbij nodig zijn, zoals in hoofdstuk 3 is toegelicht. Voor de compensatie zelf gelden voorwaarden voor onder andere locatie, omvang, realisatietermijn en borging. Compensatie moet er in ieder geval toe leiden dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het NNN wordt versterkt. De gemeente en provincie zien erop toe dat de compensatieopgave conform de instructieregels wordt bepaald en een compensatieplan wordt opgesteld. Bovendien moet de uitvoering van de compensatie zeker gesteld zijn. De gemeente borgt dat deze zekerstelling plaatsvindt in het omgevingsplan in de vorm van een voorwaardelijke verplichting. Aanvullend kan er ook een privaatrechtelijke overeenkomst tussen provincie en initiatiefnemer nodig zijn (zie paragraaf 5.8).

De zekerstelling van de compensatie moet bij de vaststelling van het omgevingsplan volledig zijn geregeld, zowel bestuursrechtelijk via de voorwaardelijke verplichting als privaatrechtelijk via de overeenkomst. Dit betekent dat tijdig moet worden gestart met de afstemming met de provincie middels bijvoorbeeld een vooroverleg of het indienen van een concept omgevingsplan. Er zal door de provincie, naast de toetsing van de gewenste wijziging van het omgevingsplan worden getoetst of het compensatieplan voldoet aan de voorwaarden zoals gesteld in de omgevingsverordening.

³ Dit betreft de in hoofdstuk 4 toegelichte wijzigingen: 1) een groot openbaar belang, waarbij er geen reële alternatieven zijn met minder aantasting van het NNN; 2) een plan waarop de meerwaardebenadering wordt toegepast; 3) een beperkte wijziging, waarbij de wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande activiteiten.

Begrip compensatie

Voor de duiding van de term compensatie wordt hieronder de betreffende passage uit de toelichting op de omgevingsverordening weergegeven:

In artikel 6.3 tweede lid sub c is opgenomen dat de aantasting van het natuurnetwerk Nederland door de nieuwe activiteit of de wijziging van een bestaande activiteit tijdig moet worden gecompenseerd. Hierbij is van belang dat de term compensatie in deze verordening wordt gebruikt voor alle situaties waarbij natuurwaarden moeten worden verhoogd of gecreëerd, als tegenwicht voor aangetaste of verloren natuur onafhankelijk of dit gebeurt op basis van de afwijking voor een groot openbaar belang, de meerwaardebenadering of een beperkte ontwikkeling. De aard van de compenserende maatregelen is immers in alle gevallen dezelfde, al zullen er verschillen zijn in schaal en locatie. Ook gaat de verplichting tot compensatie over de volledige ontwikkelingsruimte die in het omgevingsplan of ander daarmee gelijk te stellen besluit wordt geboden (de maximale mogelijkheden). Dat in een concreet voorliggend bouwvoornemen wellicht niet van al deze ontwikkelingsruimte gebruik wordt gemaakt, verandert niets aan de verplichting om de geboden volledige ontwikkelingsruimte te compenseren.

De wijze waarop moet worden gecompenseerd, is nader vastgelegd in paragraaf 6.1.3. van de omgevingsverordening.

In onderstaande tabel is opgenomen welke voorwaarden er bij de verschillende afwijkingen gelden ten aanzien van de compensatieopgave, de locatie, de tijdigheid en de borging.

	Groot openbaar belang	Meerwaardebenadering	Beperkte wijzigingen
Compensatieopgave	Op basis van berekening natuurpunten aan de hand van Bijlage XII bij de omgevingsverordening <i>berekenen oppervlaktecompensatie natuurtypen</i> (zie voorbeeld) inclusief toeslagen	Op basis van versterking NNN (natuurvisie) in kwaliteit en kwantiteit. Ook betrekken van de toeslagen genoemd in Bijlage XII bij de omgevingsverordening <i>berekenen oppervlaktecompensatie natuurtypen</i>	Compensatie oppervlak (met toeslagen genoemd in Bijlage XII bij de omgevingsverordening <i>berekenen oppervlaktecompensatie natuurtypen</i>)
Locatievereisten	Buiten NNN, direct aansluitend op NNN of binnen de groene contour	Binnen een samenhangend gebied binnen en buiten NNN	In de directe nabijheid van de ingreep (vaak binnen het NNN)
Tijdigheid	Zo spoedig mogelijk maar in ieder geval gegarandeerd binnen drie jaar na de nieuwe activiteit of de gewijzigde bestaande activiteiten	Zo spoedig mogelijk maar in ieder geval gegarandeerd binnen drie jaar na de nieuwe activiteit of de gewijzigde bestaande activiteit. Eventueel eerder als dat nodig is om binnen 10 jaar een meerwaarde te bereiken	Zo spoedig mogelijk maar in ieder geval gegarandeerd binnen drie jaar na de nieuwe activiteit of de gewijzigde bestaande activiteit. In de toelichting op de omgevingsverordening is opgenomen dat dit voor deze afwijking betekent dat de uitvoering van de compensatiemaatregelen in ieder geval klaar moet zijn voorafgaand aan of gelijktijdig met de realisatie van de activiteit.

Borging	In omgevingsplan via voorwaardelijke verplichting Aanvullend kunnen via een privaatrechtelijke overeenkomst afspraken over de compenserende maatregelen worden vastgelegd, en kan in het verlengde daarvan een kwalitatieve verplichting worden overeengekomen	In omgevingsplan via voorwaardelijke verplichting Aanvullend kunnen via een privaatrechtelijke overeenkomst afspraken over de compenserende maatregelen worden vastgelegd, en kan in het verlengde daarvan een kwalitatieve verplichting worden overeengekomen.	In omgevingsplan via voorwaardelijke verplichting Aanvullend kunnen via een privaatrechtelijke overeenkomst afspraken over de compenserende maatregelen worden vastgelegd, en kan in het verlengde daarvan een kwalitatieve verplichting worden overeengekomen.
---------	---	--	--

In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op de compensatieopgave, locatievereisten, tijds realisatie, voorwaardelijke verplichting, compensatieplan en inrichting- en beheerplan en de borging door middel van een privaatrechtelijke overeenkomst en kwalitatieve verplichting, in de zin van artikel 6:252 Burgerlijk Wetboek. De meerwaardebenadering is uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk ligt daarom de nadruk op de compensatie in het kader van de afwijkingmogelijkheden bij een groot openbaar belang en daarnaast bij een beperkte wijziging, waarbij de wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande activiteiten.

5.3 Compensatieopgave

Het is een verantwoordelijkheid van de gemeente om ten behoeve van de voorbereiding en vaststelling van het omgevingsplan te borgen dat de compensatieopgave door de initiatiefnemer conform de instructieregels uit de omgevingsverordening wordt bepaald. In geval van de afwijking wegens groot openbaar belang wordt de compensatieopgave bepaald aan de hand van natuurpunten (bijlage 4). Om deze natuurpunten te bepalen worden rekenregels gebruikt. Dit zijn twee formules die zijn opgenomen in Bijlage XII bij de omgevingsverordening. De eerste berekent het aantal natuurpunten voor het aantal hectares dat wordt aangetast. De tweede berekent het aantal natuurpunten voor de te realiseren compensatie. Om de natuurpunten te berekenen zijn de oppervlakten van beheertypen die worden aangetast benodigd, de hersteltijd van het beheertype en de toeslag voor aantasting daarvan. De toeslagen zijn opgenomen in de [omgevingsverordening](#). Wanneer het aantal natuurpunten voor de te realiseren compensatie groter dan of gelijk is aan het aantal natuurpunten van de aantasting, is sprake van voldoende compensatie. Zie ook de casus voor uitwerking van een voorbeeld met toepassing van de natuurpunten (bijlage 4).

In geval van compensatie bij een beperkte wijziging waarbij de wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande activiteiten, worden bij het bepalen van de compensatieopgave ook de toeslagen uit bijlage XII bij de Omgevingsverordening betrokken.

5.4 Locatievereisten compensatie

In de omgevingsverordening zijn instructieregels opgenomen over de locatie waar in geval van de verschillende afwijkingmogelijkheden de compensatie dient plaats te vinden. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om bij de voorbereiding en de vaststelling van het Omgevingsplan te toetsen dat de voorgenomen compensatie voldoet aan deze instructieregels.

Wanneer sprake is van compensatie in oppervlak in geval van een groot openbaar belang vindt deze plaats buiten het NNN, maar wel direct aansluitend op het NNN of binnen de groene contour. Hierdoor blijft de functie van het NNN, als netwerk van natuurgebieden, minimaal behouden en wordt het ook versterkt.

De omgevingsverordening biedt ook de mogelijkheid te compenseren op agrarische gronden binnen het NNN, voor zover dit een verbetering in kwaliteit betreft, compensatie qua oppervlakte is op deze gronden niet mogelijk, daar het al onderdeel uitmaakt van het NNN. Daarnaast is dit alleen mogelijk op locaties waar geen

nieuwe natuur is beoogd volgens het [provinciale Natuurbeheerplan](#). Met de wijziging van het Natuurbeheerplan 2023 zijn de agrarische gronden binnen het NNN aangewezen als zoekgebied voor het realiseren van nieuwe natuur. Hierdoor is compensatie op agrarische gronden alleen mogelijk met toepassing van artikel 6.9, lid 5, omdat het NNN oppervlak niet verkleind mag worden. In dit artikel is bepaald dat compensatie in het NNN alleen mogelijk is indien de begrenzing van het NNN door Gedeputeerde Staten wordt uitgebreid. De oppervlakte van de herbegrenzing is dan gelijk aan de compensatie wanneer die buiten het natuurnetwerk Nederland zou plaatsvinden. Verder kan dit artikel alleen worden toegepast indien de compensatie in de directe omgeving plaatsvindt op een locatie waar volgens het Natuurbeheerplan nog nieuwe natuur moet worden ontwikkeld en de compensatie leidt tot een versnelling van de realisatie van het natuurnetwerk Nederland ter plekke van deze natuur

In geval van compensatie bij een beperkte wijziging waarbij de wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande activiteiten dient de compensatie in de directe nabijheid van de aantasting plaats te vinden en eerst op het terrein van de bestaande activiteit. Indien deugdelijk is onderbouwd dat compensatie op het terrein van de bestaande activiteit blijvend onmogelijk is, volstaat het dat de compensatie in de directe nabijheid van de aantasting plaatsvindt. Veelal zal deze compensatie dan in het NNN plaatsvinden.

5.5 Tijdigheid

De zekerheidstelling van de compenserende maatregelen wordt door de gemeente geborgd door in de regels van het omgevingsplan een voorwaardelijke verplichting op te nemen waarin is bepaald dat deze maatregelen zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval gegarandeerd binnen drie jaar na de nieuwe activiteit of de gewijzigde bestaande activiteiten, zijn uitgevoerd en daarna in stand worden gehouden. Als peildatum wordt de start van de werkelijk fysieke ruimtelijke ontwikkeling gehanteerd. Het "zo spoedig mogelijk" betekent niet zomaar binnen drie jaar; dat is een uiterste tijdstip. Afhankelijk van de activiteit kan "zo spoedig mogelijk" een paar maanden, een jaar of twee jaar zijn. Dat moet dan ook nog eens heel goed worden onderbouwd, want er moet duidelijk zijn dat het nog steeds zo spoedig mogelijk is. Bijvoorbeeld in het geval van de meerwaardebenadering kan het nodig zijn om de uitvoering van de compenserende maatregelen al eerder dan de maximale 3 jaar te starten om zo de benodigde meerwaarde binnen 10 jaar te kunnen bereiken.

Daarnaast kunnen er tussen provincie en de initiatiefnemer aanvullend nadere afspraken worden gemaakt in de vorm van een privaatrechtelijke compensatieovereenkomst (zie ook paragraaf 5.8). Dit maakt officieel geen deel uit van de regels uit de omgevingsverordening, maar geeft de provincie meer regie over de realisatie en instandhouding van de natuurcompensatie. In de overeenkomst kunnen afspraken worden gemaakt over de invulling van de compensatie, over de planning van de realisatie en vervolgens de monitoring van de uitvoering van de compensatie. Dit geeft ook de mogelijkheid om vanuit de provincie te handhaven op de realisatie van de natuurcompensatie (zie ook paragraaf 5.8).

Voordat er tot een vordering tot nakoming wordt overgaan zal er altijd eerst overleg plaatsvinden met de gemeente en via de gemeente als bevoegd gezag verzocht worden om te handhaven op de regels van (tijdige) compensatie.

5.6 Voorwaardelijke verplichting

De instructie in artikel 6.3, lid 2, onderdeel e bepaalt dat in de regels van het omgevingsplan een voorwaardelijke verplichting wordt opgenomen waarin is bepaald dat de compenserende maatregelen zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval gegarandeerd binnen drie jaar na de nieuwe activiteit of de gewijzigde bestaande activiteiten, zijn uitgevoerd en daarna in stand worden gehouden. De gemeente is ervoor verantwoordelijk dat deze voorwaardelijke verplichting in de regels van het Omgevingsplan worden opgenomen. Vervolgens is het ook de verantwoordelijkheid van de gemeente om erop toe te zien dat aan de voorwaardelijke verplichting uit het Omgevingsplan wordt voldaan en indien nodig handhavend op te treden.

5.7 Compensatieplan: Inrichtingsschets, inrichtingsplan en beheerplan

De gemeente toetst dat de initiatiefnemer een deugdelijk compensatieplan opstelt ten behoeve van de voorgenomen compensatie. Het compensatieplan zal echter ook door de provincie worden beoordeeld. De

onderdelen van een compensatieplan zullen meestal door een ecologisch gespecialiseerd adviesbureau of door een deskundig ecooloog worden opgesteld. Het compensatieplan bestaat in eerste instantie uit een inrichtingsschets wat is gebaseerd op recent uitgevoerd ecologisch, landschappelijk, bodemkundig en hydrologisch onderzoek ter plaatse. De abiotische condities zoals het bodemtype, grondwaterpeil of aanwezigheid van kwel zijn van belang om te kunnen bepalen of de natuurwaarden kunnen worden gerealiseerd. De geambieerde beheertypen moeten op het perceel immers wel mogelijk zijn. Het kan dat de bodemcondities of hydrologische situatie niet overeenkomt met het beheertype dat in eerste instantie beoogd was. Bovendien dient rekening te worden gehouden met beschermde soorten. Dit is de basis die minimaal aanwezig moet zijn bij het sluiten van een compensatieovereenkomst (zie par. 5.8). Verder is er ook een checklist voor het compensatieplan opgenomen in bijlage 3.

Nadat de compensatieovereenkomst is gesloten (zie par. 5.8) dient de compensatieopgave verder uitgewerkt te worden in een inrichtings- en beheerplan waarbij er dieper wordt ingegaan op de uitgangssituatie van het terrein waarop de nieuwe natuur wordt gerealiseerd. Daarnaast wordt ingegaan op de motivering voor de gekozen en de exacte ligging en oppervlakte van natuur- en landschapsbeheertypen (volgens de Index Natuur en Landschap). In het inrichtingsplan zal ook uitvoeriger op bodemtype/gesteldheid, hydrologie, kwelsituatie, landschap en al aanwezige natuurwaarden dienen te worden ingegaan. Het kan nodig zijn om een biochemisch bodemonderzoek specifiek gericht op de ecologische potenties) uit te laten voeren, om zo de ontwikkelmogelijkheden van de vegetatie te bepalen. Ook moet beschreven worden welke inrichtingsmaatregelen (zoals b.v. afplaggen, graven/dempen van sloten, aanplanten van bomen/struiken) plaats zullen vinden. En ook moet gemotiveerd worden waarom specifiek inrichtingsmaatregelen worden genomen. In het beheerplan zal uiteindelijk beschreven moeten worden wat de wijze is waarop na de inrichting de verdere ontwikkeling, het beheer en de instandhouding van de beoogde beheertypen plaats gaat vinden. Dit om de ontwikkeling en de instandhouding van de natuurcompensatie duurzaam te borgen.

Aanvullend op de regels voor het NNN kunnen ook andere regels gelden, onderzoeken nodig zijn of vergunningen benodigd zijn. Zoals bijna altijd een ontheffing soortenbescherming, onderzoek naar niet gesprongen explosieven en uiteraard een omgevingsvergunning. Het kan ook nodig zijn dat een vergunning van het Waterschap nodig is voor b.v. het dempen van een watergang.

5.8 Compensatieovereenkomst

Een nadere zekerstelling dat verdere ontwikkeling en de instandhouding van de gerealiseerde compensatienatuur en het daarvoor noodzakelijke beheer ook daadwerkelijk plaatsvindt en wordt uitgevoerd, is een tussen de provincie en de initiatiefnemer van de nieuwe of gewijzigde activiteit af te sluiten privaatrechtelijke overeenkomst (natuurcompensatie-overeenkomst) voorafgaand aan de vaststelling van het omgevingsplan. In deze overeenkomst wordt in ieder geval het vereiste opgenomen dat er op de gronden waar nieuwe natuur is ontwikkeld met de compenserende maatregelen, een kwalitatieve verplichting wordt gevestigd ten gunste van de provincie (zie ook par. 5.9). De overeenkomst wordt gesloten tussen de provincie en de initiatiefnemer. Reden hiervoor is dat de provincie verantwoordelijk is voor het natuurnetwerk Nederland (NNN), waar de gerealiseerde compensatienatuur deel van gaat uitmaken. Dit is aanvullend op de voorwaardelijke verplichting die in het omgevingsplan wordt opgenomen en geeft de provincie meer de mogelijkheid te sturen op de kwaliteit, realisatie en instandhouding van de natuurcompensatie.

In de compensatieovereenkomst wordt als onderdeel van het compensatieplan verwezen naar een inrichtingsschets waarop de visie en uitgangspunten voor de te realiseren compenserende natuurdoelen moeten worden beschreven. Uit de inrichtingsschets moet blijken hoe invulling wordt gegeven aan de compensatie opgave (in termen van natuurbeheertypen en oppervlakten). En er moet ook ingegaan worden op de kansrijkheid van de gekozen locatie voor de succesvolle ontwikkeling van de vereiste natuurbeheertypen.

In de overeenkomst worden naast het verplicht vestigen van een kwalitatieve verplichting afspraken gemaakt over de verplichting tot het opstellen van een gedetailleerd inrichtingsplan en beheerplan (zie par. 5.7). De overeenkomst geeft ook de termijn waarbinnen deze plannen moeten worden opgesteld. En de overeenkomst geeft de provincie de mogelijkheid om deze plannen te beoordelen, bij te laten stellen of eventueel af te

keuren. Verder worden er afspraken gemaakt over de termijn waarbinnen de inrichting van de natuurcompensatie moet plaatsvinden. En over de termijn van het ontwikkelingsbeheer. En wordt verwezen naar de provinciale beheerrichtlijnen (bewerking van de landelijke BIJ12 SNL Beheerrichtlijnen) voor het verplicht uit te voeren beheer.

De overeenkomst zal uiteindelijk worden beëindigd als vastgesteld is dat alle afgesproken inrichtingsmaatregelen zijn uitgevoerd (zie ook par. 5.10), en dat na 3 jaar de compensatie natuur nog steeds volgens de beheerrichtlijnen in stand wordt gehouden. Dit zal met schriftelijke instemming van initiatiefnemer en provincie plaatsvinden. De kwalitatieve verplichting, het kettingbeding, de boetebepalingen en geschillenregeling, alsmede het beheer blijven ook na het beëindigen van de overeenkomst van kracht.

5.9 Kwalitatieve verplichting

Nadat het compensatieplan en het bijbehorende inrichtingsplan en beheerplan definitief goedgekeurd zijn en alle vergunningen/ontheffingen onherroepelijk zijn, zal er tussen de provincie en de initiatiefnemer een kwalitatieve verplichting worden opgesteld en vervolgens worden gevestigd bij een door de provincie aangewezen notaris. Deze kwalitatieve verplichting zal worden ingeschreven in de openbare registers van het Kadaster en zal te allen tijde verbonden zijn aan het kadastrale perceel. Een dergelijke kwalitatieve verplichting verzekert de instandhouding en het beheer van de ontwikkelde natuur en voorkomt dat er acties worden uitgevoerd die de natuur in gevaar brengen of verstoren. Zelfs als de grond wordt verkocht, wordt via de kwalitatieve verplichting de compensatienatuur duurzaam in stand gehouden. De kwalitatieve verplichting is ook de juridische basis voor het toezicht en handhaving op de instandhouding van de compensatienatuur. Aan de kwalitatieve verplichting zijn zogenaamde provinciale beheerrichtlijnen gekoppeld (bewerking van de landelijke BIJ12 SNL Beheerrichtlijnen) waarmee bindende instructies worden gegeven over het te voeren beheer. Het toezicht en de handhaving op de kwalitatieve verplichting zal door de provincie worden uitgevoerd.

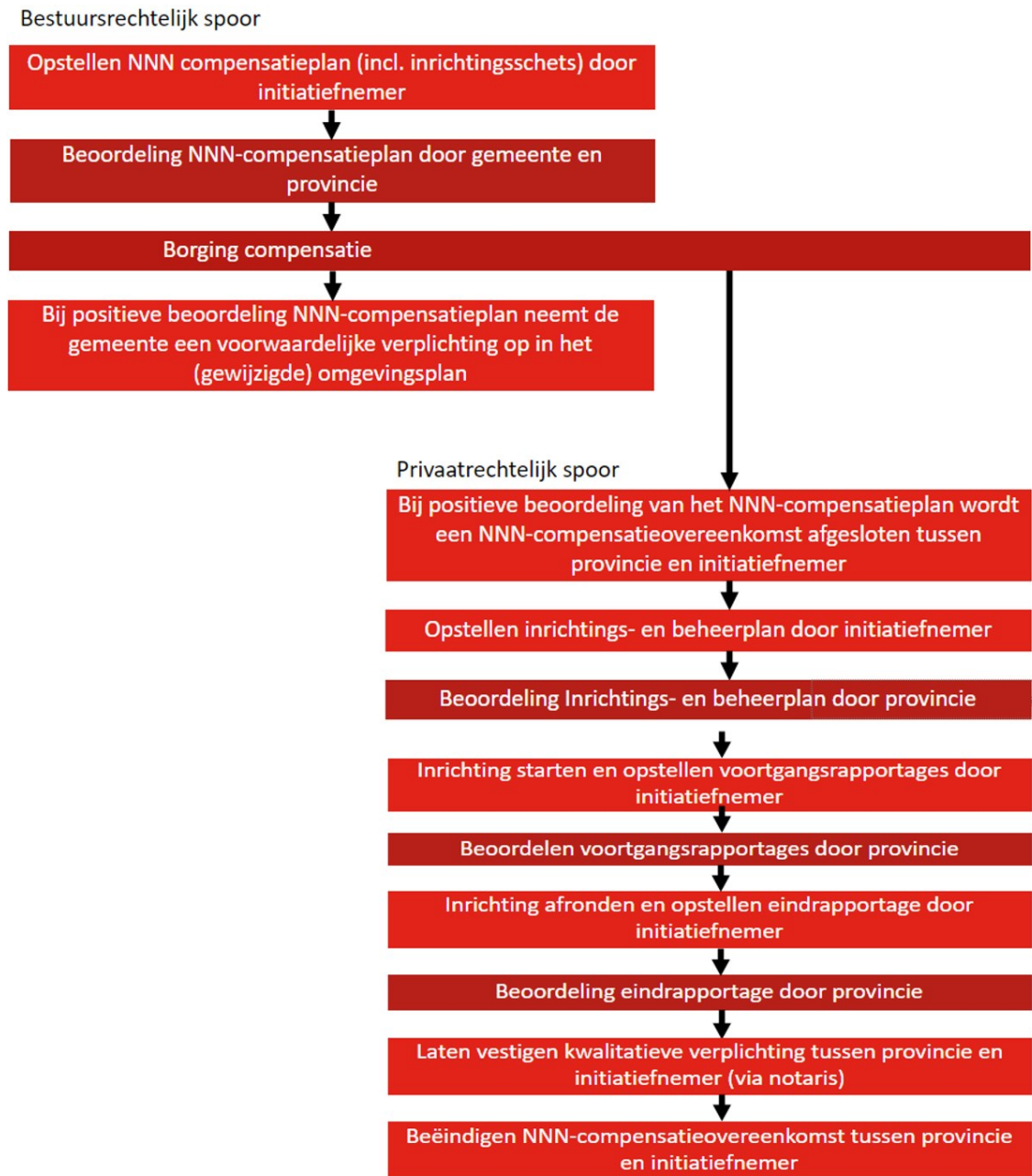
5.10 Rapportage NNN-compensatie

De initiatiefnemer is overeenkomstig de overeenkomst zelf verantwoordelijk voor de rapportage richting de provincie van de voortgang van de inrichting. Dit betekent dat de initiatiefnemer een melding voorafgaand aan de uitvoering van de compensatie indient bij de provincie op het moment dat wordt gestart met de realisatie van de compensatie. Vervolgens moet gedurende de realisatie jaarlijks een rapportage van de voortgang worden opgesteld. Mocht de realisatie van de compensatie niet volgens de overeengekomen planning verlopen, of niet volgens het inrichtingsplan worden uitgevoerd, dan kan er na een waarschuwing door de provincie nakoming van de overeenkomst worden gevorderd.

Na afronding stelt de initiatiefnemer een rapportage op over de uitgevoerde werkzaamheden en overige bevindingen gedurende de uitvoering. Deze rapportage wordt beoordeeld door de provincie. Daarnaast voert de provincie een terreinbezoek uit waarin wordt gecontroleerd of de compensatie conform het inrichtings- en beheerplan is uitgevoerd. Als de uitgevoerde werkzaamheden niet voldoende aansluiten op het inrichtings- en beheerplan of de kwaliteit van het uitgevoerde werk onvoldoende is dan zal de provincie verzoeken om de geconstateerde gebreken alsnog te herstellen. De initiatiefnemer rapporteert vervolgens aan de provincie wanneer de herstelacties zijn uitgevoerd. Als de kwantiteit, kwaliteit en de herstelacties, naar het oordeel van de provincie onvoldoende zijn dan kan wederom nakoming van de overeenkomst worden gevorderd.

Wanneer de compensatie volledig akkoord is zal na 3 jaar nog een keer door de provincie zelf in het veld worden beoordeeld of de compensatie natuur nog steeds volgens de beheerrichtlijnen in stand wordt gehouden. Hierover zal door de provincie worden gerapporteerd richting de initiatiefnemer.

In onderstaande figuur is het hele proces van natuurcompensatie nog een keer schematisch weergegeven.

FIGUUR 11 STROOMSCHEMA BORGING COMPENSATIE

Bijlagen

Bijlage 1 Samenhang met andere kaders onder de Omgevingswet

In het NNN zijn vaak ook beschermde soorten, bomen, beschermde landschapselementen en landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en natuurwetenschappelijke waarden aanwezig. Ook zijn Natura 2000-gebieden onderdeel van het NNN en moet rekening gehouden worden met externe werking van deze Natura 2000-gebieden.

Wie voor een plan een vergunning of toestemming wil aanvragen, moet zorgen dat dit aan de instructieregels van het NNN voldoet. Voldoet u hieraan, dan betekent dit echter niet automatisch dat het plan ook uitvoerbaar is binnen de wettelijke kaders. Het kan nodig zijn om ook andere vergunningen/toestemmingen aan te vragen. Het is daarom verstandig om al in vroeg stadium in kaart te brengen welke vergunningen nodig zijn, zodat u uw aanvraag voldoende kunt onderbouwen en de uitvoerbaarheid goed kan worden beoordeeld. De provincie is bevoegd gezag dat toestemming verleent voor de volgende activiteiten:

- Vergunning voor flora en fauna-activiteiten,
- Vergunning Natura 2000-activiteiten,
- Melding en maatwerkvoorschriften houtkap of aantasting Kleine Landschapselementen
- Vergunning voor grondverzet of dempen (OV)

Flora en fauna-activiteiten

Is op basis van een QuickScan flora en fauna een vermoeden dat beschermde planten- en/of diersoorten aanwezig zijn, dan moet nader ecologisch onderzoek naar deze soorten worden uitgevoerd. Dit onderzoek moet worden uitgevoerd door een ecologisch deskundige. Blijkt uit dit onderzoek dat er inderdaad beschermde soorten aanwezig zijn en dat de werkzaamheden effect kunnen hebben op deze soorten? Is er bijvoorbeeld kans op vernieling van nesten, verstoring of het doden van dieren of beschadiging van beschermde planten? Dan bent u in het kader van de Omgevingswet verplicht toestemming voor de werkzaamheden en activiteiten aan te vragen bij de provincie Utrecht.

Natura 2000-activiteiten

Naast directe negatieve effecten op dieren en planten is het mogelijk dat de activiteit door de uitstoot van stikstof een negatief effect heeft op een nabijgelegen Natura 2000-gebied. Bijvoorbeeld door toename van verkeer bij bouwactiviteiten. U moet hiervoor eerst een AERIUS-berekening maken. Hieruit blijkt of door de activiteit stikstof op een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied neerslaat. Is dat het geval, dan moet u een vergunning voor een Natura 2000-activiteit aanvragen bij de provincie Utrecht.

Houtkap

Wordt er door een activiteit een houtopstand – zoals een bos, een rij bomen of een groep struiken – aangetast, dan moet dit vooraf worden gemeld. Ook moet dit op dezelfde plaats weer worden herbeplant. Als er niet ter plaatse herbeplant kan worden, moet de aanvrager bij de provincie een maatwerkvoorschrift aanvragen om dit op een andere locatie te mogen doen. De aanvrager moet zelf deze locatie regelen en een beplantingsplan opstellen, rekening houdend met de vereisten die opgenomen zijn in de Omgevingsverordening provincie Utrecht (artikel 6.18). Er kan pas worden begonnen met de uitvoering van het beplantingsplan nadat hiervoor toestemming is. Mocht een locatie aangewezen zijn als oude bosgroeiplaats, dan moet er altijd ter plaatse worden herbeplant. De kaart met de locaties van oude bosgroeiplaatsen kunt u vinden op het online kaartstelsel ATLAS.

Omgevingsverordening (hoofdstuk 3 Omgevingsverordening)

Binnen het gebied landschappelijke waarden, worden de Landschappelijke Natuurwetenschappelijke Cultuurhistorische en Archeologische waarden (LNCA-waarden) beschermd. Om vast te stellen welke beschermde LNCA-waarden in het NNN-gebied van toepassing zijn, moet u via het kaartstelsel Atlas vaststellen welke waarden van toepassing zijn en welke invloed uw werkzaamheden op deze waarden hebben. Wanneer u verwacht dat uw werkzaamheden effect hebben, kunt u in overleg met de provincie de

haalbaarheid van uw plannen laten beoordelen. Hieruit kan een advies volgen over het uitvoeren van de plannen, zonder dat deze voor onaanvaardbare aantasting zorgen. Wanneer de werkzaamheden grondverzet of dempen betreffen binnen NNN-gebied en deze werkzaamheden niet onder een vrijstelling van de desbetreffende hoofdstukken van de Omgevingsverordening (OVG) vallen, dan moet ontheffing van de Omgevingsverordening aangevraagd worden.

Kleine Landschapselementen

Soms is een landschappelijk element aangewezen als beschermd klein landschapselement. Deze elementen mogen niet aangetast worden, tenzij dit is vrijgesteld onder het desbetreffende hoofdstuk van de Omgevingsverordening. Soms is een melding noodzakelijk. Met het kaartstelsel Atlas kunt u checken of sprake is van een beschermd klein landschapselement.

Raakvlakken en verschillen in beoordeling

In het geval van een ontwikkeling binnen het NNN heeft een initiatiefnemer zowel te maken met hetgeen ruimtelijk is of wordt toegestaan als met direct werkende regels uit de wet. Dit zijn verschillende instrumenten die verschillend doorwerken. Toch kan er overlap zijn in de benodigde onderzoeken. Hieronder de verschillen en raakvlakken.

- Het gaat om twee verschillende niveaus van beoordeling:
 - *Plan/Omgevingsvergunning*: beoordeling NNN (aantasting WKW, oppervlakte en samenhang; hierbij moeten niet alleen de beschermde soorten betrokken worden, maar gaat het ook om het leefgebied van rode lijst en provinciale aandachtsoorten (functioneren van het ecosysteem als geheel).
 - *Project/Uitvoering project*: beoordeling Ow: is er sprake van overtredingen van verbodsbepalingen. NB Beide sporen kunnen leiden tot afspraken over o.a. compensatie. Bovendien kunnen de onderzoeken naar flora- en fauna en hun leefgebied in veel gevallen worden gecombineerd.
- Het gaat om twee verschillende bevoegde gezagen: Bij de NNN-toets is de gemeente bevoegd gezag, bij de flora- en fauna activiteit is de provincie bevoegd gezag of is er een adviesbevoegdheid en instemmingsrecht voor de provincie.
- Het gaat om verschillen in tijd: De NNN-toetsing gaat de planologische situatie (dus wat wordt mogelijk gemaakt in het plan). De regels in de Omgevingsverordening zijn instructieregels aan gemeenten. En de Ow om de maatregelen tijdens de uitvoering (want dat is het moment van overtreding). Je kunt dit dus niet zomaar gelijk trekken.
- Op verschillende onderdelen lijkt er overlap tussen beide sporen, bijvoorbeeld: bij een activiteit van groot openbaar belang dient vanuit het NNN aangetoond te worden dat er geen reële alternatieven zijn die kunnen leiden tot geen of een kleinere aantasting. Ook bij de vergunning voor soorten (nu ontheffing) wordt een alternatieven afweging gevraagd: het gaat hierbij niet om alternatieven voor het gehele plan maar om alternatieven voor de specifieke overtreding van een verbodsbepaling. Dat leidt in de meeste gevallen tot een geheel andere onderbouwing. Het gaat dus om een hele andere afweging: bij de ruimtelijke onderbouwing gaat het om alternatieven voor de gehele ingreep. Bij de Wnb gaat het om een alternatief gericht op de verbodsbepaling en de betreffende soorten. De initiatiefnemer moet daarbij aantonen dat er geen alternatief mogelijk is om flora en fauna te beschermen en dat daarom een ontheffing moet worden afgegeven. Voor deze alternatievenafweging kan een financiële onderbouwing nodig zijn.

Niettemin is het van belang dat de beoordeling van activiteit de NNN-toets en de toets flora- en fauna-activiteiten wel in een vroeg stadium in samenhang bekeken worden, zodat de uitvoerbaarheid van het plan inzichtelijk wordt.

Link naar specifieke toestemmingen: [homepage van het Vergunningenloket van de provincie Utrecht](#)

Participatie

Houd er rekening mee dat u in het aanvraagformulier gevraagd wordt of u aan participatie (contact met anderen over uw plannen) gedaan heeft. Participatie is niet verplicht, maar kan handig zijn.

CONCEPT

Bijlage 2 Ecologisch onderzoek

Om de natuurwaarden in een plangebied in beeld te brengen is onderzoek noodzakelijk. In deze bijlage wordt ingegaan op hoe dit onderzoek het beste kan worden ingestoken. Daarbij wordt ingegaan op het bepalen van de aanwezige natuurwaarden door middel van bureau- en veldonderzoek en het bepalen van mogelijke aantasting van deze waarden.

Inschakelen van een ecologisch deskundige

Op het moment dat er sprake is van een nieuw plan in het NNN, laat de initiatiefnemer een ecologisch onderzoek uitvoeren. Het wordt sterk aangeraden dat de ecologen die ingezet worden voor het ecologisch onderzoek voldoen aan de criteria van "ecologisch deskundige". Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die, voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie (zie hiervoor ook bijlage 3).

Planbeschrijving

Een onderzoek start met het beschrijven van het planvoornemen; zonder een goed beeld van het planvoornemen weet je namelijk niet waar het onderzoek op moet focussen. De planbeschrijving bevat een duidelijke omschrijving van de locatie en beoogde activiteit en hoe deze zich verhoudt tot het vigerend planologisch regime (zie het tekstkader H3). Daarin wordt aanbevolen ook kaarten op te nemen van de huidige en toekomstige situatie ter onderbouwing. Op basis hiervan kan worden bepaald of er sprake is van een nieuwe of gewijzigde activiteit (zie kader hoofdstuk 3). Als dat het geval is dan moet goed beschreven worden wat de maximale mogelijkheden van het plan zijn. Op basis hiervan moet het effect op het NNN worden bepaald (zie onderstaand kader).

Referentiekaders bij toetsing

Bij het bepalen van de referentie waar aan getoetst moet worden moet goed gekeken worden welke stap van de toetsing aan de orde is (zie ook H3 waarin de referentiekaders voor de toetsing aan artikel 6.2 en 6.3 lid 1 zijn toegelicht). Op het moment wanneer een plan gevolgen **kan** hebben dan moet beoordeeld wát -de maximale mogelijkheden van - het plan dan doet (doen) en doe je o.m. een ecologische beoordeling. Dit geldt dus ook bij de onderbouwing van de afwijkingen. Hierbij is de feitelijke situatie (de actuele- en potentiële waarden) de referentie. Waarbij bestaande legale verharding en bebouwing niet tot gerekend wordt tot oppervlak NNN (en dus niet tot oppervlakteverlies leidt). Het geldende plan speelt dan geen (standaard rol meer in de vergelijking).

Wezenlijke kenmerken en waarden

De NNN-regels uit de omgevingsverordening sturen gemeenten aan om de kwaliteit, wezenlijke kenmerken en waarden (WKW) en samenhang van het NNN te beschermen en verbeteren. In bijlage XI van de omgevingsverordening is omschreven wat wordt verstaan onder de WKW.

Wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden? (WKW)

De wezenlijke kenmerken en waarden (WKW) omvatten de actuele en potentiële natuurwaarden van het NNN en de daarvoor vereiste bodem- en watercondities. De WKW zijn opgesteld met als doel het beschermen, in stand houden, verbeteren en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit. De WKW worden per deelgebied beschreven aan de hand van:

- de aanwezige ecosystemen (waaronder biotopen en habitats), en
- de potenties, en
- de robuustheid van het systeem inclusief de verbindingfunctie voor soorten, en
- bijzondere soorten, en
- de abiotische en ruimtelijke condities die deze soorten en ecosystemen nodig hebben

De in het rapport "Uitwerking van de Wezenlijke kenmerken en Waarden van het NNN" (hierna het rapport) onder de paragrafen "Wezenlijke kenmerken en waarden", "potentiële waarden" en "abiotische en ruimtelijke condities" opgenomen kenmerken en waarden moeten in ieder geval worden beschouwd als wezenlijk.

De provincie Utrecht heeft de [wezenlijke kenmerken en waarden](#) (WKW) op deelgebiedsniveau uitgewerkt in het rapport. In de beschrijvingen van de WKW worden de ecologische kernkwaliteiten, robuustheid en huidige natuurwaarden omschreven. De beschrijvingen in dit rapport kunnen gezien worden als een basis die niet limitatief is voor de aanwezige natuurwaarden in het plangebied. De uitwerking van de WKW is dus richtinggevend voor het ecologisch onderzoek. Natuurwaarden zijn immers niet statisch en van diverse soortgroepen (denk aan paddenstoelen, mossen) zijn niet altijd actuele en volledige inventarisatiegegevens beschikbaar. Aanvulling van deze natuurwaarden op basis van ecologisch onderzoek is dus nodig om een goed beeld te hebben van de aanwezige natuurwaarden in het plangebied. Onder ecologisch onderzoek verstaan we een combinatie van bureauonderzoek (raadplegen van rapporten en databases zoals verspreidingsgegevens en de NDFF), veldonderzoek naar soorten (deels overlap met onderzoek beschermde soorten) en, indien aan de orde, onderzoeken naar de relevante omgevingsfactoren. Tijdens het veldonderzoek wordt ook gekeken naar de huidige en de potentiële wezenlijke kenmerken en waarden.

Op plekken waar de huidige natuurwaarden bijzonder hoog zijn (in aantal soorten, diversiteit in soorten of combinatie van kenmerkende soorten) wordt in het rapport gesproken van concentraties van hoge natuurwaarden. In de WKW-beschrijving is voorzien in een nadere omschrijving van aanwezige natuurwaarden (soorten en/of beheertypen) alsmede de ruimtelijke en abiotische condities die voor deze natuurwaarden relevant zijn. Ook zijn de algehele hoge actuele natuurwaarden van het deelgebied altijd van toepassing. In het ecologisch onderzoek wordt beschreven welke waarden (mogelijk) aanwezig zijn, of nader onderzoek benodigd is om aanwezigheid van soorten vast te stellen (of uit te sluiten) en of mogelijk sprake is van aantasting van de ruimtelijke of abiotische condities. Daarnaast zijn bijzondere landschapselementen die zeldzame of kenmerkende soorten herbergen opgenomen.

Mocht uit de beschrijving blijken dat geen sprake is van concentraties hoge natuurwaarden dan wordt aan de algehele hoge actuele natuurwaarden getoetst. De relevante vereiste abiotische en ruimtelijke condities voor deze waarden zijn opgenomen in een tabel. Per relevante conditie wordt getoetst of mogelijk sprake is van aantasting. Wanneer sprake is van aantasting van een van deze condities kan dit effect hebben op de aanwezige natuurwaarden.

In de WKW-beschrijvingen zijn ook de potentiële waarden omschreven. Deze potentiële waarden worden voor een belangrijk deel ingegeven door actuele natuurwaarden en samenhang met de abiotische en ruimtelijke kenmerken van het gebied en geconstateerde kansen en knelpunten. Voorbeelden van kansen en knelpunten zijn meer gemengd en gevarieerd loofbos en een robuust heidenetwerk.

Huidige waarden

In het rapport met de uitwerkingen van de WKW wordt een basis gegeven van de kenmerken en waarden van een gebied. Op deelgebiedsniveau zijn beschrijvingen opgenomen van de ecologische kernkwaliteiten, de robuustheid en huidige natuurwaarden. Het is aannemelijk dat niet alle natuurwaarden beschreven voor het deelgebied overal of in dezelfde mate aanwezig zijn. Deze beschrijving moet dus worden vertaald naar het plangebied en moet worden aangevuld met bureau- en veldonderzoek. Het bureau- en veldonderzoek vindt plaats ter bevestiging, aanvulling of uitsluiting van de in het rapport beschreven natuurwaarden. Niet alle beschreven natuurwaarden zullen immers in het gehele deelgebied aanwezig zijn. Vervolgens zijn de relevante abiotische en ruimtelijke kenmerken af te leiden uit de tabel in het rapport (zie figuur 11).

	Vereiste abiotische condities										Vereiste ruimtelijke condities						
	Veenbodem	Relatief voedselarme bodem	Oude bosbodem	Buffercapaciteit bodem/Water	(Micro)relief	Microklimaat	Windwerking	Stabiel hoog (grond)/waterpeil	Peil- en/of overstromingsdynamiek	Basenrijke kwel	Goede (grond- en oppervlakte)waterkwaliteit	Bestaand water-, beplantings- en/of verkavelingspatroon	Openheid	Kleinschaligheid landschap	Rust (bepaalde menselijke aanwezigheid)	Stille	Donkere
Algehele hoge <i>actuele</i> natuurwaarden	-	-	-	-	X	-	-	-	X	X	-	X	-	X	X	X	X
Historisch parkbos (<i>actueel</i> en <i>potentieel</i>)	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	-	-	X
Vochtig loofbos (<i>actueel</i> en <i>potentieel</i>)	-	X	X	X	X	X	-	X	-	X	X	X	-	X	-	-	X
Bijzonder landschapselement: fort (<i>actueel</i>)	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X

FIGUUR 11 TABEL MET ABIOTISCHE EN RUIMTELIJKE CONDITIES

Wanneer een plangebied betrekking heeft op een van de genoemde waarden (dit zijn altijd in ieder geval de 'algehele hoge actuele natuurwaarden' maar er kunnen ook meerdere rijen uit de tabel van toepassing zijn), is een onderbouwing benodigd dat het plan de abiotische en ruimtelijke condities niet aantast. Wanneer sprake is van aantasting van de abiotische en ruimtelijke condities is namelijk sprake van aantasting van de natuurwaarden die hiervan afhankelijk zijn (bijvoorbeeld bij onvoldoende rust).

Soorten

Hierbij wordt ingegaan op de functionaliteit van het gebied voor aandachtsoorten (zie [deze link](#) voor meer info). De te onderzoeken soortgroepen en het detailniveau van het onderzoek zijn afhankelijk van de impact van de activiteit op het plangebied en de omgeving daarvan. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat er soms gedetailleerd onderzoek naar een bepaalde soort(groep) nodig is als blijkt dat verstoring, aantasting of versnippering van leefgebied van bijzondere soorten niet kan worden uitgesloten. Het kan ook zijn dat gedetailleerd onderzoek nodig is naar bepaalde vogel- en vleermuissoort(groep)en als de mogelijkheid van het doden van soorten niet kan worden uitgesloten, bijvoorbeeld in het geval van aanvaringslachtoffers door windturbines. In het onderzoek moet aandacht zijn voor de verschillende functies van het leefgebied van de soort en of deze worden aangetast (denk aan vaste rust en verblijfplaats, foerageergebied, voortplantingsbiotoop, rustgebied, zomerverblijfplaats). Ook kan het gebied een functie hebben als verbindingroute. Als op basis van een habitatgeschiktheidsbeoordeling een effect op de betreffende soort(en) kan worden uitgesloten, bijvoorbeeld door het plan aan te passen, is nader onderzoek niet nodig.

Natuurbeheertype

Voor de huidige kwaliteit van het natuurbeheertype kan gebruik worden gemaakt van de omschrijvingen in de Index natuurbeheertypen van BIJ12 en de kaart van de natuurbeheertypen in het provinciale Natuurbeheerplan. Op basis van veldonderzoek wordt vastgesteld of de op kaart weergegeven

natuurbeheertypen ter plaatse daadwerkelijk aanwezig zijn. Ook wordt de kwaliteit van de aanwezige natuurbeheertypen bepaald. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van de kwaliteitsbepaling van BIJ12, waarbij een indeling gemaakt wordt op basis van het aantal kwalificerende soorten dat voorkomt in een bepaald natuurbeheertype. Onderstaand een voorbeeld:

- hoge kwaliteit: indien ≥ 7 (voor N12.03 en N11.01) of ≥ 8 (voor N12.01) kwalificerende soorten voorkomen;
- middelmatige kwaliteit: indien 4-6 (voor N12.03 en N11.01) of 4-7 (voor N12.01) kwalificerende soorten voorkomen;
- lage kwaliteit: indien niet aan de klasse 'Midden' of 'Hoog' voldaan is

Naast de bovenstaande kwaliteitsbepaling kan ook onderzoek gedaan worden naar de abiotische omstandigheden in de omgeving. Hierbij wordt gekeken of er indicaties zijn die wijzen op de aanwezigheid van een voedselrijke bodem of dat er andere (abiotische en/of ruimtelijke) kenmerken zijn die wijzen op een hoge of lage kwaliteit van de natuurbeheertypen. Daarnaast kunnen in de (ruimere) omgeving van het plangebied bijzondere (landschaps)ecologische omstandigheden aanwezig zijn die van invloed zijn op het plangebied.

Wanneer er onvoldoende ecologische gegevens beschikbaar zijn en een gedetailleerdere kwaliteitsbepaling nodig is, dient uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd te worden.

Potentiële waarden

Ook de potenties van de beheertypen en het ambitieniveau (het verbeteren van kwaliteit van het natuurbeheertype) worden op basis van veldonderzoek bepaald, aangevuld met omgevingsfactoren en abiotische factoren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de aanwezigheid van kwel, glooiing in het maaiveld of omliggende natuurwaarden. Zo kunnen er in het plangebied potenties liggen voor uitbreiding en verbinding van omliggende natuurwaarden.

Wanneer er geen natuurbeheertype is opgenomen in het natuurbeheerplan zijn de potenties afhankelijk van de lokale omstandigheden, reeds aanwezige legale functies en waarden in de (ruime) omgeving. In het NNN agrarisch zijn de potenties met name gelinkt aan natuurwaarden die verbonden zijn aan (extensief) agrarisch gebruik.

De beoordeling van effecten op huidige en potentiële waarden

Na het bepalen van de aanwezige waarden is het van belang om te bepalen of deze waarden kunnen worden aangetast door de activiteiten die het plan mogelijk maakt. Daarbij is onderscheid te maken tussen permanente effecten en tijdelijke effecten. Bij permanente effecten gaat het vaak om oppervlakteverlies of een nieuwe gebruiksfunctie. Bij tijdelijke effecten gaat het vaak om effecten tijdens de aanlegfase of om het mogelijk maken van een tijdelijke activiteit die kan leiden tot aantasting van het NNN.

Oppervlakteverlies

Bij het verlies van waarden als gevolg van oppervlakteverlies is van belang om zowel de waarden te betrekken die verdwijnen als het effect van het oppervlakteverlies op resterende waarden. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat een deel van een leefgebied wordt aangetast waarna het totale leefgebied van te geringe omvang is om duurzaam te functioneren. Ook als gebruiksfuncties de abiotische ruimtelijke condities beïnvloeden is het van belang deze effecten inzichtelijk te maken en te beoordelen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan aanpassingen in de waterhuishouding. Wanneer sprake is van effect op de grondwaterstand zal impact daarvan op droge beheertypen zoals stuifzanden beperkt zijn, terwijl deze op vochtige heiden, vochtige hooilanden of natte schraalgraslanden juist ertoe kan leiden dat de kwaliteit verminderd.

Verstoring

Naast oppervlakteverlies kan een activiteit ook leiden tot andere of meer **verstoring**. Als gevolg van verstoring kunnen soorten het plangebied vermijden waardoor de kwaliteit (de ruimtelijke en abiotische condities) van het gebied wordt aangetast. Daarnaast kan verstoring dusdanig zijn dat functies (zoals rustgebied, foerageergebied) verloren gaan. Het type ontwikkeling bepaalt deel de storingsfactoren. Een omschrijving

van storende factoren kan hierbij als hulpmiddel worden toegepast. Zie daarvoor de link: [Storende factoren.pdf \(alterra.nl\)](#). Het effect daarvan wordt mede bepaald door de locatie in het NNN en de kwaliteit daarvan. Niet iedere soort is gevoelig voor ieder type verstoring. Voorbeelden van mogelijke storingsfactoren zijn:

- Verstoring door geluid
- Aantasting rust
- Optische verstoring
- Verontreiniging water
- Verandering waterstromen en peilen
- Verstoring door licht
- Overslag van windturbines
- Vermijding van het plangebied door vogels door de aanwezigheid van windturbines
- Verstoring vlieg- en trekroutes vleermuizen of vogels

De relevante storingsfactoren van een activiteit worden in het ecologisch onderzoek bepaald en getoetst. Daarbij wordt gebruik gemaakt van beschikbare literatuur in combinatie met (aanvullende) veldinventarisaties.

Met name naar de effecten van verstoring van vogels is onderzoek beschikbaar. Een verstoringsreactie van vogels kan uiteenlopen van een verhoging in stresshormonen, hartslag, tijdelijk uitwijken tot het permanent verlaten van een gebied. Incidentele onrust of een keer opvliegen heeft vaak geen gevolgen voor vogels, alert zijn en opvliegen voor predatoren is immers aan de orde van de dag (Krijgsveld *et al.*, 2023). Als dit regelmatig optreedt dan kan wel sprake zijn van effecten wat kan doorwerken in bijvoorbeeld het broedsucces of kwaliteit van het rustgebied. Ook als deze verstoring optreedt in essentiële onderdelen van leefgebieden kan sprake zijn van effecten. Incidentele verstoring kan in dat geval leiden tot een blijvend effect op de kwaliteit van het leefgebied. Twee veelvoorkomende typen verstoring zijn verstoring door geluid en optische verstoring (al dan niet door mensen). Om de effecten van verstoring door geluid te bepalen is het raadzaam gebruik te maken van een geluidscontour. De effecten bij verstoring door geluid verschillen tussen continu geluid en piek geluid. Het belangrijkste onderscheid is dat continue geluid voorspelbaar is, waarbij in sommige gevallen ook sprake kan zijn van gewenning. Afhankelijk van de aanwezige soorten zijn geluidsnormen gespecificeerd. Voor verstoring door geluid van vogels wordt doorgaans 42 dB(A) gehanteerd voor de meest kritische soorten (dit zijn weidevogels) en 47 dB(A) voor de overige soorten (Tulp *et al.*, 2002). Wanneer in de huidige situatie ook al sprake is van geluid is het mogelijk om van beide situaties een geluidscontour op te stellen en deze met elkaar te vergelijken (zie ook de toelichting op referentiesituatie in bijlage 3). Naast continu geluid kan ook sprake zijn van piekgeluiden. Piekgeluiden zijn geluiden die duidelijk te onderscheiden zijn van het achtergrondniveau, die zeer kortstondig duren en vaak onregelmatig en weinig frequent voorkomen. Deze geluiden kunnen boven een zeker niveau verstoring tot gevolg hebben. Het mechanisme van verstoring wijkt af van die van continu geluid. Doordat piekgeluiden minder frequent optreden zouden deze kunnen leiden tot gehoorbeschadiging of schrikreacties. Tijdelijke verstoring door piekgeluidbelasting vindt plaats vanaf geluidsniveaus van 70 dB(A).

Wanneer sprake is van een toename van verstoring door geluid, maar deze niet overlapt met de waardevolle gebieden, kunnen effecten als gevolg hiervan worden uitgesloten. Wanneer sprake is van een toename is het raadzaam om eerst te verkennen of er mogelijkheden voor het beperken van aantasting zijn (zoals een geluidsscherm).

Voor optische verstoring kan gebruik gemaakt worden van verstoringsafstanden per soort. Om deze afstanden te bepalen is van belang dat de (mogelijk) aanwezige soorten inzichtelijk zijn gemaakt door middel van het veldbezoek en eventueel aanvullend onderzoek. Voor het bepalen van verstoringsafstanden kan gebruik gemaakt worden van wetenschappelijke literatuur (zoals Krijgsveld *et al.*, 2022).

Kwaliteit

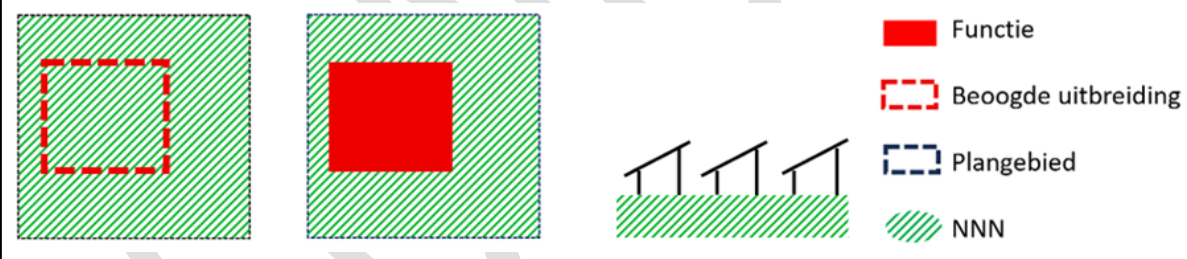
Met kwaliteit van het NNN worden in ieder geval de wezenlijke kenmerken en waarden bedoeld. Daarbij horen ook de ruimtelijke condities die deze waarden nodig hebben bij. Denk hierbij ook aan lokale abiotische factoren. Het kan zijn dat er in een gebied kwaliteiten aanwezig zijn die niet benoemd zijn in de uitwerking van de WKW maar wel van belang zijn. Invalshoek van de zon en wind zijn voorbeelden van kwaliteiten die effect kunnen hebben op de WKW of het streven naar het behouden/verhogen van het natuurdoeltype. Deze waarden van kwaliteit kunnen bepalend zijn in de wensen voor het versterking van kwaliteit van het NNN.

Oppervlakte

Effecten op oppervlakte ontstaan veelal door fysiek ruimtegebruik van nieuwe functies of vormen van gebruik binnen de begrenzing van het NNN, en kunnen zodoende kwantitatief in beeld worden gebracht. De begrenzing van het NNN is in de omgevingsverordening te vinden. Iedere vorm van ruimtegebruik dat niet als direct doel heeft om natuurwaarden te behouden of versterken heeft een effect op het oppervlak van het NNN. Hierbij wordt de maximale plansituatie met de referentiesituatie vergeleken. Bestaande legale bebouwing, (half)verhardingen of andere functies worden in de referentiesituatie betrokken, deze worden dus niet als oppervlakteverlies beschouwd⁴. Bij het bepalen van aantasting is het plangebied waar de functie mogelijk wordt gemaakt bepalend. Het 'vlak' wordt gebruikt voor het bepalen van het verlies. Zie hiervoor ook onderstaande casus.

Casus oppervlakteverlies

Een initiatiefnemer is voornemens een zonnepark te ontwikkelen. Onder de zonnepanelen wordt een kruidenmengsel toegepast. Zoals in de linker afbeelding is weergegeven staan de zonnepanelen in rijen naast elkaar maar wordt onder de panelen groen behouden. In de middelste afbeelding is het plangebied weergegeven. Het oppervlakteverlies is zo groot als het in het omgevingsplan aangewezen vlak met de functie zonneveld. De loodrechte projectie van het oppervlak waar daadwerkelijk zonnepanelen staan is in elk geval het minimale oppervlakteverlies. Bovendien is het zo dat een functie onder de omgevingswet kan worden gestapeld met een andere functie. Dan kan in principe een vlak van 10 ha zowel een natuurfunctie (6 ha) hebben als een functie zonneveld (4 ha).

Voor tijdelijke activiteiten met tijdelijke fysieke aantasting tot gevolg geldt dat wanneer deze worden vergund als andere functie dit beschouwd wordt als tijdelijk oppervlakteverlies. Indien de oppervlakte niet kan worden behouden is sprake van aantasting. Overigens is tijdelijkheid wel iets lastigs om in een plan te regelen. Er zal héél goed gekeken moeten worden of dit wel kan op de manier waarop men dit voorstaat én of het ook helemaal juist is geregeld.

Samenhang

Met samenhang worden de verschillende onderdelen bedoeld waaruit een NNN-gebied bestaat die onderling verbonden zijn en daardoor als samenhangend netwerk functioneren. Het gaat hier ook om verbindingen tussen natuurgebieden onderling en hun omgeving, maar ook de functie die de directe omgeving van het plangebied zelf heeft om de samenhang in het NNN goed te laten functioneren. Net als bij oppervlakte geldt voor de samenhang dat iedere vorm van ruimtegebruik die niet als doel heeft om natuurwaarden te behouden

⁴ In dat geval kan nog wel sprake zijn van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, kwaliteit en samenhang van het NNN.

of versterken hebben een effect op de samenhang. Daarnaast kan ook sprake zijn van een kwalitatieve aantasting van de samenhang, zoals aantasting van ecologische relaties binnen het gebied (leefgebieden van soorten) en relaties met andere leefgebieden. De afstanden zijn daarbij afhankelijk van de soort (netwerkafstanden) en het type leefgebied. Deze worden bepaald op basis van literatuur⁵. Indien sprake is van verlies van oppervlak waardoor een verbindingfunctie verloren gaat (versnippering), of sprake is van kwalitatief verlies van samenhang, is sprake van aantasting.

Bij het bepalen van de samenhang worden in ieder geval de volgende criteria betrokken:

- De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit (bijzondere samenhang abiotische en biotische kenmerken, goed ontwikkelde systemen, zoals waardevolle oude bossen)
- Gebieden die bepalend zijn voor de aaneengeslotenheid en robuustheid van het NNN
- De aanwezigheid van bijzondere soorten
- De aanwezigheid van essentiële verbindingen (bijvoorbeeld foerageer- en migratieroutes)

⁵ Zoals het onderzoek van Alterra naar steppingstones van soorten en versnippering: Broekmeyer, M & E. Steingrover, 2001. Handboek Robuuste Verbindingen – Ecologische randvoorwaarden. Alterra, Wageningen.

Bijlage 3 Checklist Ecologisch onderzoek

Eisen onderzoeksbureau

Het ecologisch onderzoek moet u laten uitvoeren door een ecologisch deskundige. Dit is een persoon met een mbo-, hbo- of universitaire opleiding in de Nederlandse ecologie of in Nederlands natuurbeheer of hiermee vergelijkbare studiegebieden. Of een persoon die op een andere manier aantoonbare soortenkennis van de Nederlandse flora en fauna opgebouwd heeft en minimaal één jaar ervaring heeft met het ecologisch veldonderzoek waarvoor die persoon als ecologisch deskundige zelfstandig ingezet gaat worden.

Onderdelen onderzoek naar aantasting NNN

- Omschrijving activiteit
- Omschrijving referentiesituatie
- Ecologisch onderzoek naar aanwezige waarden
 - Bepalen onderzoeksgebied
 - Bureaustudie
 - Veldonderzoek
 - Wezenlijke kenmerken en waarden
 - Aangevuld met omliggende waarden
 - Indien benodigd: aanvullend veldonderzoek
- Bepalen aantasting NNN
 - Kwaliteit en wezenlijke kenmerken en waarden
 - Oppervlakte
 - Samenhang
- Beperken van aantasting
 - Kwaliteit en wezenlijke kenmerken en waarden
 - Oppervlakte
 - Samenhang
- Motivering omgevingsplan

Checklist groot openbaar belang

- Onderbouwing groot openbaar of maatschappelijk belang
- Alternatievenonderzoek

Ga door naar checklist compensatie

Checklist meerwaardebenadering (aanvullend op onderdelen aantastingsonderzoek)

- Natuurvisie
 - Bepalen samenhangend gebied
 - Inventarisatie kansen
 - Inventarisatie knelpunten
 - Samenhang met andere wettelijke kaders (maatregelen mogen niet meetellen voor meerwaardebenadering) en andere belangen (landschap en cultuurhistorie)
 - Onderbouwing meerwaarde binnen 10 jaar
- Integratie planvoornemen en natuurvisie
- Bepalen van compensatie
- Bepalen van meerwaarde
- Motivering omgevingsplan
 - (Ecologische) onderbouwing dat er per saldo en aantoonbaar een meerwaarde wordt bereikt
 - (Ecologische) onderbouwing dat deze meerwaarde (aantoonbaar) binnen 10 jaar wordt bereikt kan worden bereikt

Ga door naar checklist compensatie

Checklist beperkte wijzigingen

- Onderbouwing beperkte wijziging
- Onderbouwing noodzaak voor voortzetting activiteiten

Checklist compensatie

Eisen onderzoeksbureau:

- Gelijk aan die van de Checklist Voorwaarden Ecologisch onderzoek

Onderdelen onderzoek naar compensatie NNN

- Ligging van het projectgebied
- Omschrijving activiteit
- Grondslag voor compensatie (motivering omgevingsplan)
 - Groot openbaar belang
 - Beperkte wijzigingen van bestaande activiteiten
 - Compensatie vanwege defensieterrain
 - Meerwaardebenadering: Compenserende maatregelen
- Aantasting:
 - Beschrijving van de aantasting van het NNN
 - Verbeelding op kaart van aantasting van het NNN
 - Opgave oppervlakte aantasting (incl. beheertypen)
- Compensatie:
 - Berekening van de compensatieopgave (incl. beheertypen)
 - Locatie van de compensatie
 - Inrichtingsschets/Inrichtings- en beheerplan van de compensatie (incl. beheertypen)
 - Onderzoek naar de planologische haalbaarheid van de compensatie
 - Onderzoek naar landschapsecologische haalbaarheid van de compensatie

Checklist meerwaardebenadering (aanvullend op onderdelen compensatieonderzoek)

- Aantasting:
 - In beeld brengen oppervlakte, kwaliteit, WKW en samenhang
 - Huidige kwaliteit van de beheertypen aantasting locatie (volgens SNL klassen)
- Meerwaarde:
 - Huidige kwaliteit van de beheertypen meerwaarde locatie (volgens SNL klassen)
 - Voorgestelde kwaliteits verhogende maatregelen (incl. mogelijk te ontwikkelen beheertypen) en overige compenserende maatregelen zoals faunavoorzieningen
 - Voorgestelde natuur/oppervlakte uitbreiding (incl. mogelijk te ontwikkelen beheertypen)
 - Borging van compenserende maatregelen (zie ook checklist compensatieonderzoek).

Bijlage 4 Natuurpunten berekening voor de compensatieopgave inclusief casus

Het aantal natuurpunten voor het aantal hectares dat wordt aantast, wordt berekend volgens de formule:

$$\mathbf{Npopg = A1*(1,0+Tt1)*(1,0+Tn1) + A2*(1,0+Tt2)*(1,0+Tn2) enz.}$$

Npopg: natuurpunten compensatieopgave;

A1: de oppervlakte met het beheertype 1;

A2: de oppervlakte met het beheertype 2;

Tt1: de toeslag voor de hersteltijd van het beheertype 1 dat wordt aangetast

Tt2: de toeslag voor de hersteltijd van het beheertype 2 dat wordt aangetast

Tn1: de toeslag voor het beheertype 1

Tn2: de toeslag voor het beheertype 2

Het aantal natuurpunten voor de te realiseren compensatie wordt berekend volgens de formule:

$$\mathbf{Npcomp = A11*(1,0+Tn11)+A12*(1,0+Tn12)}$$

A11: de te realiseren oppervlakte met het beheertype 11;

A12: de te realiseren oppervlakte met het beheertype 12;

Tn11: de toeslag voor het te realiseren beheertype 11

Tn12: de toeslag voor het te realiseren beheertype 12

Casus bepalen compensatieopgave afwijking groot openbaar belang

Als gevolg van een ontwikkeling is sprake van aantasting van 2 hectare N11.01 droog schraalgrasland (A1) en 3 hectare N12.03 glanshaverhooiland (A2). Het beheertype droog schraalgrasland valt in klasse 1 waardoor een toeslag van 0,6 (Tt1) per hectare van toepassing is. Het glanshaverhooiland valt in klasse 2, waardoor een toeslag van 0,3 (Tt2) van toepassing is. Het droog schraalgrasland heeft een ontwikkeltijd tussen de 5 en 25 jaar. Op basis van de ontwikkeltijd is een toeslag van 0,5 (Tn1) van toepassing. Voor het glanshaverhooiland geldt een zelfde ontwikkeltijd en heeft hierdoor ook een toeslag van 0,5 (Tn2).

Dit maakt de berekening voor de aantasting:

$$2*(1,0*0,6)*(1,0*0,5)+3*(1,0*0,3)*(1,0*0,5) = 10,65$$

De compensatie betreft 4 hectare vochtig hooiland (A11) en 4 hectare nat schraalland (A12). De toeslag voor het te realiseren beheertype vochtig hooiland volgt uit de klasse voor waardering. Voor vochtig hooiland is dit een klasse 2 en is de toeslag 0,3 (Tn11). Voor nat schraalland is de klasse 1 en geldt een toeslag van 0,6 (Tn12).

Dit maakt de berekening voor de te realiseren compensatie:

$$4*(1,0*0,3)+4*(1,0*0,6) = 11,6$$

De natuurpunten voor de realisatie zijn groter dan van de aantasting. In dit geval is sprake van voldoende compensatie.

Bijlage 5 Ontwikkeltijd natuurbeheertypen (volgend uit WKW beschrijvingen)

Beheertype	Best case	Worst case
No2.01 Rivier	n.v.t.	n.v.t.
No3.01 Beek en bron	5	10-25
No4.01 Kranswierwater	5	10-25
No4.02 Zoete plas	5	10-25
No5.02 Gemaaid rietland	5	5-10
No5.03 Veenmoeras	5-10	10-25
No5.04 Dynamisch Moeras	5	5-10
No6.01 Veenmosrietland en moerasheide	25-50	>50
No6.02 Trilveen	10-25	>50
No6.04 Vochtige heide	10-25	>50
No6.05 Zwakgebufferd ven	5	10-25
No6.06 Zuur ven of hoogveenven	5	>50
No7.01 Droge heide	10-25	>50
No7.02 Vochtig hooiland	10-25	>50
N10.01 Nat schraalland	10-25	>50
N10.02 Vochtig hooiland	10-25	>50
N11.01 Droog graalgrasland	10-25	>50
N12.01 Bloemdijk	5-10	>50
N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland	5-10	10-25
N12.03 Glanshaverhooiland	10-25	>50
N12.05 Kruiden en faunarijke akker	5	5-10
N12.06 Ruigteveld	5	5-10
N13.01 Vochtig weidevogelgrasland	5-10	>50
N13.02 Wintergastenweide	5	5-10
N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos (zachtouthooibos)	10-25	25-50
N14.01 Rivier en beekbegeleidend bos (beekbegeleidend bos)	25-50	>50
N14.02 Hoog- en laagveenbos	25-50	>50
N14.03 Haagbeuken- en essenbos	25-50	>50
N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos	25-50	>50
N16.03 Droog bos met productie	10-25	>50
N16.04 Vochtig bos met productie	10-25	>50
N17.02 Drooghakhout	25-50	>50
N17.03 Park- en stinzenbos	25-50	>50
N17.04 Eendenkooi	25-50	>50
N17.05 Wilgengriend	5-10	25-50
N17.06 Vochtig en hellinghakhout	25-50	>50

Colofon

Opdrachtgever: Provincie Utrecht

Opgesteld in samenwerking met TAUW bv

Datum: 29 april 2024